

24 דצמבר 2009

**עצות ו"טיפים" לתכנון המס
לקראת סיומה של שנת המס 2009
ופתיחתה של שנת המס 2010**

תכנון מס איננו עבירה. במציאות הכלכלית שלנו תופסת שאלת המיסוי חלק נכבד מכל פעילות עסקית, ולכן טוב יעשה כל נישום אם יתכנן ויבדוק את חבות המס שלו על כל צדדיה. תכנון חבות מס פירושו בחירה מתוך כמה חלופות עסקיות ומשפטיות. כל נישום רשאי וזכאי לברור לעצמו את החלופה שעל פיה תהיה חבות המס שלו הנמוכה ביותר

לפיכך, הבאנו לפני הקורא, לקראת תום שנת המס 2009, אוסף נרחב של עצות לתכנון מס בתחומים שונים ומגוונים. מטבע הדברים רוב העצות מיועדות למי שהרוויח בשנת המס.

לא נכללו כאן עצות המתאימות למספר קטן של נישומים, וכן כל הפרטים והסייגים לתכנון המס. חשוב לעיין בהפניות להשלמת הנאמר בתמצית במאמר זה, וכן יש לבדוק מחדש את העצה, שכן אין המחבר והמערכת אחראים לאי דיוקים ולטעויות. כדאי להתייעץ עם מומחה למסים, כדי לבחון את היישום לגבי מכלול הפעילות. אם, למרות הכול, קיים חשש וספק בעניין פעולה מסוימת, מוצע לציין זאת בדוח למס הכנסה, כדי שהפעולה לא תיכלל בתחום הפלילי.

אפשר להיעזר בהחלטה מקדמית, שהיא החלטה מראש, אשר נותנת רשויות המסים בקשר להיבטי מס הכרוכים בעסקה מסוימת שהנישום עומד לבצע, או שנמצאת בתהליך של ביצוע, ואשר המשכה תלוי בין השאר בהחלטה המקדמית.

תוכן המאמר להקלת ההתמצאות

שינוי בחישוב המס עקב הבדלים בהתארגנות ובדיווח

סוגי הנישומים

הבדלים בין מיסוי יחיד לבין מיסוי חברה

עצמאי

שותפות מוגבלת

שכיר

חברה

שכיר להלכה (בעל שליטה)

חברות משפחתיות

יחיד, שותפות או חברה?

אגודות שיתופיות

מוסדות ציבור

עסקים בחוץ-לארץ

הקלות לחברות מו"פ לאחר שינויי מבנה

העברות בין עסקים

פיצול עסקים ומיזוג עסקים

העברות בין בני משפחה

חישוב נפרד לבני-זוג

אור במנהרת החישוב הנפרד

הכרה בחובות אבודים

התחייבויות תלויות

תושבי חוץ

מתנות ללקוחות

אש"ל לעובדים

מס על שכר

החזקת כלי רכב

נסיעות לחוץ לארץ

א. כרטיס טיסה

ב. לינה בחו"ל

ג. שכירת רכב

ד. הוצאות אחרות

ניכוי הוצאות כיבוד

ניכוי הוצאות לינה וארוחת בוקר בארץ

מחקר ופיתוח

הוצאות בגין השקעה בחיפושי נפט ובסרטים

הוצאות סוציאליות

ניכוי בשל דמי ביטוח לאומי

קופות גמל לפיצויים

הפרשה על הכנסה משכר המהווה בסיס לפנסיה

קופות גמל לקצבה

ביטוח מפני אובדן כושר עבודה

הפרשות לקרנות השתלמות

א. קרן השתלמות לעצמאי

ב. קרן השתלמות לעובד

ג. קרן השתלמות לבעל שליטה

זיכוי בעד הוצאות להחזקת קרוב נטול יכולת

זיכוי במס בשל נטול יכולת

זיכוי על תרומות למוסד ציבורי מאושר

צפון: ככר רבין 1, קומה ב', טבריה 14100, ת.ד. 1815

טל: 04 672 0773 **פקס:** 04 672 0774

מרכז: רח' המסגר 5, תל-אביב 67776

טלפקס: 03 5373003 (רב קווי)

הטבות לבעלים וליזמים

תיעוד - לאימות פעולות

ריבית להלוואות בעלים

משכורת, דמי ניהול ומענקים - לבעלי שליטה

משכורת

דמי ניהול

מענקים

הסבת רווחים

חלוקת דיווידנד

שינויי מדיניות במס הכנסה, ביטוח לאומי ומע"מ

שינוי בחישוב המס עקב הבדלים בהתארגנות ובדיווח

סוגי הנישומים

בתחום המסים הכול שווים, אך יש השווים יותר. פקודת מס הכנסה מבחינה בין סוגי נישומים שונים, ולכל אחד מהם מערכת כללים והתייחסות שונה.

אופן חישוב המס ושיעוריו נבדלים מקבוצת נישומים לקבוצת נישומים. נישום יכול להיכלל ביותר מקבוצה נישומים אחת באשר לסוגי הכנסה שונים או זהים. תוצאות המס בכל קבוצה יהיו שונות. נישום יכול להיות שכיר, עצמאי, שותף בשותפות, מנהל בחברה שהוא בעל מניות בה, ובעל מניות בחברה שאין הוא עובד בה. לכן, חייב כל נישום, בראש ובראשונה, לבחור את שיבוצו (אם הוא יכול) בקבוצה ששיעורי המס שלה הם הנמוכים ביותר בעבורו: לגבי כל סוג הכנסה לחוד, ולגבי כל סוגי ההכנסה יחדיו. השנה, בגלל חוק ההתייעלות הכלכלית, שאלת סיווגו של הנישום מקבלת משנה תוקף. ראו בפרק העוסק בחוק ההתייעלות בעניין הכפלת התקרה החייבת בדמי ביטוח לאומי.

הבדלים בין מיסוי יחיד לבין מיסוי חברה

פקודת מס הכנסה והחוקים הנלווים אליה מבדילים בהטלת המס על מקורות ההכנסה השונים, עקב השוני המשפטי בהשגת ההכנסה. העיקרון, שכל האזרחים שווים כלפי החוק, אינו קיים בפקודה. השוני מתבטא בקריטריונים משפטיים שונים לקביעת סך ההכנסה החייבת במס ולקביעת שיעורי המס החלים עליה.

עצמאי

עצמאי מוגדר בפקודה כאדם שהכנסתו באה מכל מקורות ההכנסה, אך לא מעבודה אצל מעביד, אשר ממנו הוא מקבל משכורת.

שותפות מוגבלת

לעניין שותפות קובע סעיף 63 לפקודת מס הכנסה כי לא השותפות היא הנישומה, אלא השותף, וכי יראו את החלק שכל שותף זכאי לו בשנת המס מהכנסות השותפות כהכנסתו של אותו שותף. משום כך גם רווחי השותפות הנמשכים בידי השותפים **אינם ממוסים** בעת משיכתם; זאת, לעומת רווחי חברה, הנמשכים בידי הבעלים כדיווידנד, ואשר **ממוסים** בעת משיכתם.

שכיר

שכיר מוגדר בפקודה כאדם המשתכר או מרוויח מעבודה. הפקודה מאפשרת למעבידו לשלם בעבורו לביטוח לאומי, לפיצויים, לקופת גמל, וכך טוב יותר מצבו של השכיר.

יגאל ועקנין עבד בחברה העוסקת בטלמרקטינג. החברה לא דיווחה על תשלום העמלות לעובדיה, ולא ניתנה מהכנסתם מס במקור כמתחייב. לצורך הסוואת מעשיה שילמה החברה לעובדיה בשני חלקים - חלק אחד בשיק, שממנו נוכה מס במקור כדיון, וחלק שני במזומן, שעליו לא דווח לרשויות המס. בדיון לפני כב' השופטת ברכה אופיר-תום קבעה השופטת כי החבות במס מעיקרה היא חבות העובד, ותפקידו של המעביד אינו אלא תפקיד של גובה מס. ניכוי במקור אין עניינו, מעיקרו, במהותה של החבות במס או ביצירה של חבויות במס - אימתי חב אדם במס ואימתי אין הוא חב במס - אלא בדרכי גביית המס ובמינהל המסים. מעביד חב במס על הכנסותיו שלו, ועובדו חב במס על הכנסותיו שלו. זה לעצמו וזה לעצמו.

מכאן יש סכנה לשכיר, העושה קנוניה עם מעבידו לקבלת שכר עבודה ללא דיווח, כי הוא עלול לשלם על כך ביוקר, אפילו יותר מהשכר שקיבל, אם יעשו לו את חישוב המס מהכנסה מגולמת וממנה ידרשו את המס בצירוף ריבית, הפרשי הצמדה וקנסות.

שכירים, שאינם חייבים להגיש דוחות למס הכנסה, זכאים לקבל החזרי מס בעבור שש שנים, שקדמו להגשת הבקשה להחזר. כך עולה מחוזר 9/95 של נציבות מס הכנסה. אותו כלל חל גם על נישומים אחרים, בעלי הכנסה שלא מעסק או ממשלח-יד ושאינם חייבים בהגשת דוחות. וכך, שכיר שמגיש דוח להחזרי מס בשנת 2010, זכאותו להחזר מס תהיה מוגבלת לשנת המס 2004 ואילך.

חברה

לחברה היו יתרונות של אחריות מוגבלת של בעלי מניותיה כלפי נושיה, ולא היה אפשר לרדת לנכסיהם מחמת כישלונותיה. זאת, חוץ ממצב שבו הם ערבו לחברה. לפי חוק החברות החדש, אפשר לרדת לנכסי מנהליה ביתר קלות, והחיץ שהיה בין חובות החברה לבין בעלי נכסי מניותיה התרופף. מבחינת מיסוי ההכנסות, חברה מוגדרת בפקודה כתאגיד, שנרשם על פי כל דין בר-תוקף, לרבות אגודה שיתופית. היות החברה גוף משפטי מבדיל בינה לבין "שכיר" ו"עצמאי". עיסוקיה הם כשל "עצמאי", והכנסתה החייבת במס מחושבת באותו אופן. החברה חייבת בגין שנת המס 2010 מס בשיעור 25% על הכנסתה החייבת. בעת תשלום דיווידנד - מקבלו של הדיווידנד משלם מס נוסף בשיעור 25% ברוב המקרים על היתרה; וכך, סך כל המס מגיע ל-43.75%.

מי שמעוניין להשקיע את רווחיו בפיתוח עסקי, ברכישת נכסים או להחזיק הלוואות בעבור רכישתם, מוטב שיפעל במתכונת של חברה, שבה, לאחר ניכוי המס, יישארו לו 75% מהרווח למטרה זו במקום נישום "יחיד" המשלם מס הכנסה שיכול להיות 50% ומעלה (בתוספת דמי ביטוח לאומי).

אם משקיעים כספים, מוטב להשקיע באמצעות חברה, כדי שהכספים למימון ההשקעה ייחסכו למס בשיעור 25%, ובעת קבלת דיווידנד שיעור המס יהיה אפס. יש אפשרות שחברת האחזקות לא תפעל כלפי ציבור הלקוחות והספקים, והיא החברה שתתפרק בלי שהציבור יידע על כך, והעסקים ימשיכו כרגיל. לאחר פירוקה יועברו המניות בחברה הפעילה לחברת אחזקות חדשה באותה צורה.

רווחים, שמושכים בעלי מניות של תאגידים, לא יחויבו במס, עקב הפטור הקיים במשיכת רווחים בין שני תאגידים. יחיד "בעל עניין מהותי" משלם מס בשיעור 25% על כל שקל שנמשך כדיווידנד ופטור מדמי ביטוח, החל משנת 2008.

משיכת דמי ניהול, המשמשת בדרך כלל כפתרון של יחיד למשיכת רווחים, היא בעייתית ביותר, ויוצרת לא פעם מצבים עדינים בלתי רצויים, שבהם יכול פקיד השומה להתערב בקלות (ראה בסעיף "דמי ניהול").

מי שרוצה להשקיע את רווחיו בחברה לקידומה, או מי שרוצה לרכוש קבוע, או מי שרוצה לממן רכישת מכונות - טוב יעשה אם ישאיר את רווחיו בחברה ומתוכם יממן רכישות אלה.

כדאי להשאיר רווח בחברה, אם מתכוונים להשאירו לפעילות החברה; וזאת, לאחר ניצול הניכויים והזיכויים האישיים ושיעורי המס הנמוכים של השכיר או העצמאי עד שיעור 25%.

רואי חשבון ועורכי דין מייעצים למנהלים את עסקיהם במסגרת חברה, למשוך משכורת בסכום שרירותי לצורכיהם. אם בסוף השנה מתברר כי עדיין נותר רווח בחברה, הם מושכים את יתרת הרווח כמשכורת ומשלמים מס שולי גבוה. אבל אם המשכורת עולה על הרווח, תצהיר החברה על הפסד, ו"המנהל" ישלם מס על רווח שאינו קיים.

יש הממליצים למשוך משכורת לכיסוי חובות מנהלים או לתת הלוואות לחברה למימון פעולות החברה. אפשר להוזיל את עלות המס, אם משאירים את הרווח לאחר תשלום מס בשיעור 25%, במקום שיעור המס של השכיר בחברה, המגיע בצירוף דמי ביטוח לאומי עד כ-55%. כדאי לשקול גם משיכת הלוואות בעלי מניות למחיה ולהפחית את המשכורת. הסכום שיישאר בחברה במקום המשכורת יחויב במס נמוך יחסית לחברה. בבוא היום יוכל בעל המניות לפרק את החברה שהקים.

שכיר להלכה (בעל שליטה)

במגמה לזכות ביתרונותיו של שכיר לגבי הוצאות הנוספות המותרות בניכוי, וביתרונותיה של חברה לגבי אופן חישוב המס על ההכנסה החייבת בשיעורי מס, הנמוכים מאלה של יחיד, מנהלים העצמאיים את עסקם במסגרת חברה. מכאן יוצא שבעל העסק משנה את מעמדו מ"עצמאי" ל"שכיר". לפיכך, בינו כ"עובד" לבין החברה כ"מעסיקה" קיימים יחסי עובד ומעסיק על כל המשתמע מהם.

בדרך ניהול זאת - בעל העסק לשעבר הוא בעל המניות ומנהלה של החברה. מעמדו חולש על החברה, ובכלל זה על קביעת מידת משכורתו. בתכנון מיטבי תגיע משכורתו למידה כזו, שתחייבו במס שולי עד זה של החברה.

קבלת משכורת כל שנה, בסכום אופטימלי, מאפשרת למנהל ליהנות מהניכויים ומהפטורים האישיים מההכנסה, הניתנים לכל שנת מס בנפרד. הפסד שנותר כתוצאה מתשלומים אלה מועבר בחברה לשנים הבאות ומקוזז מרווחיה.

חברות משפחתיות

על פי סעיף 64(א) לפקודת מס הכנסה - יכולה הייתה חברה לבקש להיות "חברה משפחתית", ובלבד שהבקשה לכך תומצא לפקיד השומה לא מאוחר מחודש לפני תחילתה של שנת המס, או בתוך שלושה חודשים לאחר התאגדותה.

הואיל ו"החברה המשפחתית" שימשה אמצעי נוח לתכנוני מס, ביטל המחוקק את קיומה החל משנת 2003. אולם, הביטול ייכנס לתוקף מיום שיותקנו תקנות בעבור חברות שקופות. חיקוק התקנות לא נעשה, וכך הכלי של חברה משפחתית ממשיך להתקיים.

חל שינוי במיסוי הנישום המייצג החל משנת 2008 במישור הביטוח הלאומי. גם אם ההכנסה בחברה לא חולקה, בכל מקרה הנישום המייצג יחויב בדמי ביטוח על ההכנסה.

יחיד, שותפות או חברה?

עם תום שנת המס כדאי לשקול אפשרות של הפיכת עסק פרטי או שותפות לחברה; או, חברה משפחתית - לחברה רגילה בע"מ, ולהפך. רצוי להתייעץ בעניין זה עם יותר מגורם אחד.

עצמאי, שעסקו הפך לחברה בע"מ, יכול לקבל פיצויי פטורים כשכיר בבוא העת; הוצאות פיצויי הפטורים יוכרו בחברה לצורך מס. הישות המשפטית של החברה מהווה מחיצה בין הרכוש הפרטי של הבעלים לבין הרכוש העסקי.

מי שבחר בשותפות כאופציה, מן הראוי שידע כי שותפות אינה מחייבת יגיעה אישית. בתקציר פסק הדין בעניין 149/88, "שותפות אינה מחייבת יגיעה אישית", מדובר בעסק משפחתי - שותפות לא רשומה - שבה היו שותפים אב ושני בניו. אחד מהבנים היה באותה שנה סטודנט בטכניון. על זאת, טענו המערערים, כי הרווחים מחולקים בין האב לשני בניו לשלושה חלקים שווים. בית המשפט קבע כי בשום מקום לא קבע החוק כי כדי ששותף ייחשב ככזה לצורכי מס, עליו להשקיע בו יגיעה אישית, או אפילו להיות פעיל. בפסק דין אחר נקבע כי קיומה של שותפות צריך להיבדק על פי כוונת הצדדים. בפסק דין אחר קבע השופט א' פלפל כי כאשר שותפות מעבירה את עסקיה לחברה, אין לחשב רווח הון על כל פריט ופריט, אלא על כלל נכסי השותפות; זה חישוב המקל את המס.

אגודות שיתופיות

כפי שנקבע בסעיף 62 לפקודה, אגודה שיתופית חקלאית רשאית, בהסכמת חברה, לחלק לחבריה את כל הכנסותיה החייבות.

מדובר בחלוקת הכנסה חייבת, אך לא בהפסדים. הודעה על חלוקת הרווחים כאמור צריכה להינתן עם הגשת הדוח של האגודה לשנת המס. יש הטוענים שניתן לחלק אף הפסדים.

מוסדות ציבור

לפי תיקון מס' 93 לפקודה, כל מוסד ציבורי חייב להגיש דוח שנתי על נכסיו, הכנסותיו והוצאותיו. הדוח השנתי צריך להיעשות בהסתמך על פנקסי חשבונות קבילים, דהיינו: פנקסים שנהלו על פי הוראות מס הכנסה (ניהול פנקסי חשבונות על ידי מוסד), התשנ"ב-1992. בהוראות האמורות נסקור איזה דוח אמור להיות "מבוקר" ומי אמור "לבקר", האם רואה חשבון או שמא מספיקה ועדת ביקורת.

עסקים בחוץ-לארץ

כדי לתכנן היטב את הפעילות בחו"ל, יש לשים לב לנקודות כגון אלה: המבנה המשפטי בישראל (יחיד, חברה); המבנה המשפטי בחו"ל (סניף, שותפות, חברה זרה); האם יש אמנה למניעת כפל מס? היכן תהיה השליטה והניהול? כיצד למשוך רווחים? שימוש בארצות שמהוות "מקלטי מס"; מימון מחירי העברה בין ישראל לחו"ל, וכל נושא רווחי הון, חברת משלח יד זרה וחברה נשלטת זרה. השקעות אלה מאפשרות העברת פעילות לחברות, שנרשמות בחו"ל במדינות שבהן המס נמוך. נדגיש כי החל משנת 2007 הוסדר נושא מחירי העברה. לאחר הסדרת הנושא, כל תכנוני המס שהכרנו התבטלו. אי אפשר (כמעט) להעביר רווח ממדינה למדינה ללא טעם כלכלי וכו'. לכן, כל נושא העסקאות הבין-לאומיות מצריך חשיבה. כמו כן נפנה למדור שסוקר את הפסיקה בשנה האחרונה, ובמיוחד את פס"ד "גזית".

העברות בין בני משפחה

בדרך כלל מעבירים הורים נכסים לילדיהם, ובמקרים מסוימים הנכסים הללו מועברים ללא ההכנסות אשר נובעות מהם. במקרה דלהלן, אם העבירה נכס לבניה ללא התנאי של שמירת ההכנסות בידיה. התוצאה הייתה שבית המשפט לא התיר לזקוף את ההכנסות בשומתה.

חישוב נפרד לבני-זוג

לפי סעיף 64ב(ב) לפקודת מס הכנסה: "רשאים בני-זוג ביחד להודיע בכתב לפקיד השומה, לפחות שלושה חודשים לפני תחילתה של שנת מס פלונית, כי הם בוחרים שבן-הזוג האחר ייחשב כבן-זוג-רשום", מבן-הזוג שקבע פקיד השומה.

בחברת מעטים, שבה אין לאישה מניות והיא תיבחר כבן-זוג-רשום, הרי במקובץ, לפי סעיפי פקודת מס הכנסה, סעיפים 65 ו-64ב(ב): "הכנסת בני-זוג יראוה, לעניין פקודה זו, כהכנסת בן-הזוג-הרשום, והיא תחויב על שמו ובלבד שהכנסתו בשנת המס שקדמה לשנת המס שבה ניתנה ההודעה היא לפחות

בשיעור של 25% מהכנסת בן-זוג; לעניין סעיף קטן זה וסעיף קטן (ד)(2), "הכנסה בשנת המס" - למעט הכנסת בן-זוג הבאה ממקור הכנסה שהוא תלוי במקור הכנסה של בן-זוגו לפי סעיף 66(ד). יוצא מכך שעל הכנסה של האישה מהחברה, שהיא לא עבדה בה, היא תהיה זכאית לחישוב המס בנפרד, והבעל יחויב בנפרד על הכנסותיו לפי סעיף 66(א) לפקודה, המובא להלן:
"על אף האמור בסעיף 65 -

(1) רשאי בן-זוג שאיננו בן-זוג-רשום לתבוע כי יעשה חישוב נפרד של המס על הכנסתו מיגיעה אישית בעסק או משלח-יד או מעבודה, לרבות הכנסתו מיגיעה אישית כאמור בפסקאות (1) עד (6) להגדרתה שבסעיף 1, ובלבד שלגבי הכנסה כאמור שהיא קצבה יעשה חישוב נפרד אם היא משולמת בשל הכנסת עבודה שלגביה היה בן-הזוג שאיננו בן-הזוג-הרשום זכאי לחישוב נפרד, או אם בן-הזוג שאיננו בן-הזוג-הרשום היה זכאי לחישוב נפרד, או אם בן-הזוג שאיננו בן-הזוג-הרשום היה זכאי בחמש השנים האחרונות שלפני תחילת תשלום הקצבה לחישוב נפרד בשל הכנסה שמכוחה משתלמת הקצבה;

(2) לעניין חישוב המס תיווסף ההכנסה החייבת שאינה מיגיעה אישית של בני-הזוג להכנסה החייבת של בן-הזוג שהכנסתו החייבת מיגיעה אישית גבוהה יותר; לא הייתה לבני-הזוג הכנסה חייבת מיגיעה אישית, יראו את ההכנסה שאינה מיגיעה אישית כהכנסת בן-הזוג-הרשום."

יוצא, שעל הכנסתו של הבעל הוא [הבעל] יהיה זכאי לחישוב מס נפרד משל אשתו, והאישה תקבל נקודות זיכוי שלא הייתה מקבלת לולא הודיעה שהיא בן הזוג הרשום המייצג.

בני הזוג אינם זכאים לחישוב נפרד, כאשר הכנסת בן זוג באה מחברה או משותפות, אשר בה יש לשני בני הזוג או לבן הזוג השני: בחברה - זכות בהנהלה או 10% מזכויות ההצבעה; בשותפות - 10% לפחות מהונה או מהזכות לרווחיה; אלא אם כן לבן הזוג שמקבל את ההכנסה הייתה הכנסה מהחברה או מהשותפות זמן סביר ולא פחות משנה לפני הנישואין, או חמש שנים לפני שלבן הזוג השני הייתה זכות כלשהי.

בחוק לתיקון פקודת מס הכנסה מס' 106 נקבע שהזכות לחישוב נפרד תהיה גם מהכנסה מ"דמי שכירות" שמקבל "אדם" מהשכרת נכס, שבמשך עשר שנים לפחות לפני תחילת השכרתו, שימש להפקת הכנסה מיגיעה אישית, מעסק או ממשלח יד. לעניין זה "אדם" - לרבות מי שהיה בן-זוגו ערב פטירתו.

בעל חברה המעסיק את אשתו כשכירה בחברה ללא שכר; או כאשר הכנסתה החייבת אינה גבוהה; או לחלופין כאשר הכנסת האישה גבוהה, אך בשנת המס עבדה רק חודשים אחדים - יקבע בעל החברה האמור את הכנסתה השנתית בסכום אשר לא יעלה על המינימום הנדרש בסעיף 38(ב) לפקודה. כלומר: שהכנסתה השנתית החייבת לא תעלה על מספר נקודות הזיכוי הנוספות המגיעות לה.

לאחר שנות מאבק רבות הכיר המחוקק באפשרות שבני זוג יעבדו ביחד ויתרמו ביחד לעסקם המשותף, וכל אחד יזכה לחישוב נפרד במס לפי תרומתו. ההתעלמות בעבר מהעובדה שנשים עובדות בעסק ותורמות לו בעבודתן בו, וההתייחסות אליהן כאל פיקציה או כאל מסייעות בלבד, הייתה אחת הפגיעות הגדולות בשוויון האישה.

התיקון לחוק קובע כי שני בני זוג העובדים ביחד בעסקם המשותף, יהיו זכאים, כל אחד מהם, לחישוב מס הכנסה נפרד. אולם, כדי למנוע רישום פיקטיבי של בן זוג כעובד בעסק המשותף, נקבעו תנאים מגבילים אחדים:

- א. החישוב הנפרד לא יותר אם לבן הזוג יש מקור הכנסה נוסף מיגיעה אישית.
- ב. הודעה על התביעה לחישוב נפרד של המס תימסר לפקיד השומה חודש לפחות לפני תחילתה של התקופה שבעדה נתבע החישוב הנפרד של המס. אולם, אם שוכנע פקיד השומה שלא ניתן היה למסור את ההודעה במועד, ניתן למוסרה במועד אחר (לכן לשנת המס 2010 יש להודיע עד 30.12.2009).
- ג. תוקפה של הודעה על תביעה לחישוב נפרד היא לשלוש שנות מס, החל מתחילת שנת המס הראשונה שלגביה נדרש החישוב הנפרד; וכמובן, כל עוד מתקיימים בבני הזוג התנאים הנדרשים המזכים בחישוב נפרד.
- ד. החישוב הנפרד יותר לבני הזוג, בתנאי שכל אחד מהם עובד 36 שעות לפחות בשבוע בעסק המשותף, במשך 10 חודשים או יותר בשנת המס; ועוד תנאים בעניין.
- ה. נפנה את תשומת הלב להילכת קלס שקובעת כי אף על פי שלאחד מבני הזוג יש מניות במקום העבודה של בן הזוג השני, אפשר לבצע חישוב נפרד, אם הכנסת בן הזוג השני אינה תלויה בבן הזוג האחר. כל משרד שומה מיישם את הילכת קלס כראות עיניו למרות חוזר מקצועי בנושא.
- ו. נפנה את תשומת הלב למצוין לעיל ולתחולת סעיף 66(ה) לפקודה ולסכום התקרה הנמוך.
- ז. בני זוג רשאים לתבוע כי ייעשה חישוב נפרד של המס על הכנסתם כמפורט לעיל עד סכום של 45,000 ש"ח בשנת המס 2009.

אור במנהרת החישוב הנפרד

מבוא

סוגיית "חישוב נפרד" או "חישוב מאוחד" דומה למשחק טניס, שבו הכדור עובר מצד לצד, ואולם נראה כי סוגיה זו מתקרבת להכרעה. במאמר להלן נסקור את מצב החקיקה לאחר פסק הדין בעניין [ע"א 900/01 רון ואסתר קלס](#) (להלן: "הילכת קלס"), את [חוזר מס הכנסה 10/2004](#) שניסה לסייע בידה של רשות המסים להתבצר בכללי החישוב המשותף, וכן את הסיוע שניתן לעניין החישוב המאוחד

בבית המשפט המחוזי בבאר שבע בעמ"ה 542/06 ל^ס ערן ודורית נ' פקיד שומה אילת (להלן: "הילכת ל^ס"), מחודש מארס השנה.

וכאשר חשבנו שחזרנו אחורנית מ"חישוב נפרד" ל"חישוב משותף" - "באה עזרה" מפי כב' השופט מגן אלטוביה בפסק הדין עמ"ה 1250/05 שקורי שרה ושחר נ' פקיד שומה רחובות (להלן: "הילכת שקורי"), מיום 11.6.2009.

הילכת קלס

סעיף 65 לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961 (להלן: "הפקודה"), קובע את עקרון "החישוב המאוחד" בעת חישוב המס על הכנסת בני זוג. סעיף 66(א) לפקודה קובע שבני זוג זכאים לדרוש חישוב נפרד. סעיף 66(ד) לפקודה מסייג את הכלל שנקבע בסעיף 66(א) לפקודה, וקובע כי יבצעו חישוב נפרד אם הכנסת בן הזוג האחד באה ממקור הכנסה שהוא בלתי תלוי במקור ההכנסה של בן הזוג השני, ולא יראו הכנסת בן הזוג האחד כאמור אם הכנסת בן הזוג האחד מתקבלת מחברה שכן הזוג האחר מחזיק 10% מהון המניות שלה.

סעיף 66(ה) לפקודה קובע כי בני הזוג רשאים לתבוע חישוב נפרד, אף שמתקיימת תלות בהתקיים התנאים שפורטו בסעיף. בהילכת קלס נקבע כי החזקה של בן זוג אחד ב-10% מהון המניות של חברה, שכן הזוג האחר מקבל ממנה שכר, אינה נחשבת בהכרח לתלות, ועדיין אפשר לבצע חישוב נפרד על הכנסות בני הזוג מכוח סעיף 66(ד) לפקודה.

המבחנים המכריעים שנקבעו בהילכת קלס (להלן: "המבחנים") הם:

1. יכולתו של בן הזוג להשפיע על תפקידו ועל משכורתו של בן הזוג האחר;
 2. העובדה שכן הזוג ממלא תפקיד אמיתי וחיוני בעסק, ומשכורתו ריאלית, סבירה והגיונית.
- חשוב לזכור כי בהילכת קלס הקביעה העיקרית הייתה שהדוגמאות שצוינו בסעיף 66(ד) לפקודה לתלות לכאורה - הן חזקות הניתנות לסתירה.

חוזר מס הכנסה 10/2004

לאחר שהילכת קלס קבעה כי הדוגמאות שבסעיף 66(ד) לפקודה הן חזקות שניתנות לסתירה, הוחזר העניין לבית המשפט המחוזי לשם קביעה בשאלה: האם קיימת תלות, אם לאו.

חוזר מס הכנסה 10/2004 קובע כי לעניין המבחנים בהילכת קלס, יבחנו את מידת ההשפעה של שכרו של בן הזוג האחד על שכרו של בן הזוג השני; יבחנו האם בן הזוג האחד התקבל לעבודה בשל הקשר לבן הזוג השני; יבחנו את סבירות ההעסקה של בן הזוג ביחס לתרומתו לעסק, ובהשוואה לבעל תפקיד דומה בעסק שהוא צד שלישי שאינו קשור לבני הזוג או עובד בעסק דומה; וכן ייבחן התפקיד של בן הזוג בעסק והרקע המקצועי שלו.

החוזר ציין שבמקרה שכן זוג אחד שולט ב-50% מהמניות לפחות בחברה המעסיקה, אזי מוכחת שליטה של בן הזוג על ניהול העסק באופן מובהק וברור.

הילכת לס

נטינו לחשוב שבעקבות הילכת קלס והחוזר שצוין לעיל - במקום ששני בני הזוג עובדים בחברה משותפת וקיימת "חובה" שכן הזוג האחר יעבוד בעסק (מחמת צורך) והוא מקבל שכר סביר, אזי יש מקום לביצוע חישוב נפרד.

בעניין לס, בני הזוג עבדו בעסק מתחום היין. הבעל ניהל את הפעילות מול הלקוחות המוסדיים, והאישה ניהלה את הפעילות הקמעונאית. לא הייתה הפרדה פיזית (בעסק הייתה כניסה אחת, למרות שהיו שני מבנים שונים), כספי החנות נוהלו על ידי הבעל, הנהלת החשבונות והבנקים נוהלו במשותף, זכויות החתימה היו בידי הבעל, לא הוכח שחנות האישה מהווה מרכז רווח נפרד, היו לקוחות משותפים ובני הזוג סייעו אחד לשני, הבעל קיבל את האישה לעבודה וקבע את שכרה - מכל אלה קבע בית המשפט כי יש לבצע לבני הזוג חישוב מאוחד.

משנדמה היה שחזרנו אחורנית והילכת קלס והחוזר כאילו התפוגגו, יצא פסק הדין בעניין שקורי מפי כב' השופט מגן אלטוביה.

הילכת שקורי

קובע כב' השופט מגן אלטוביה:

"...התקיימותם של מרכזי רווח נפרדים אינם מטרה בפני עצמה, הם אינם תכלית הסעיף. קיומם של מרכזי רווח נפרדים מקלים על שלילת החשש כי מדובר בשימוש לרעה בחישוב הנפרד..."

"...כל אימת שבני הזוג מוכיחים כי לא נעשית מניפולאציה בהכנסותיהם לשם ניצול לרעה של החישוב הנפרד, אף אם בני הזוג משיאים הכנסה מיגיעה אישית מאותו מוקד אין לראות בהכנסת מי מבני הזוג כתלויה במקור של בן הזוג האחר. כאשר משולמת למי מבני הזוג בגין עבודתו, בגין תפקיד המוכח כנחוץ, אשר אלמלא היה ממלא בן הזוג תפקיד זה או משרה זו, היה נדרש לשכור את שירותיו של אחר לשם ביצוע המטלות ובאותו שכר, מתקיימת אי תלות במקור ההכנסה. משכך יוכח, הרי שכל אחד מבני הזוג משיא הכנסה ממקור בלתי תלוי במובן זה שעצם קיומו של המקור או של ההכנסה נובע משיקול עסקי, כלכלי, מסחרי, מתנאי השוק ומצרכי הפעילות משיאת ההכנסה. במובן זה אין ההכנסה תלויה ברצונו או גחמתו של בן הזוג האחר או בני הזוג יחדיו, אלא בצורך כלכלי עסקי ממשי. המסקנה המתבקשת היא כי סעיף 66(ד) הוא סעיף אנטי תכנוני. משעה שעומדים בני הזוג במבחן נחיצות המשרה ונאותות השכר והתנאים (מה שיכונה מבחן הנחיצות והנאותות) נושאים הם בנטל להדוף ולסתור את חזקות התלות שבסעיף 66(ד)..."

משמע, בית המשפט חוזר ומבהיר את הכוונה ואת הרוח של הילכת קלס. בית המשפט בוחן אם יש עבודה אמיתית, ממשית ונחוצה ובשכר סביר, ואם כן - אזי יש מקום לביצוע חישוב נפרד. זאת ועוד, אין חובה שיהיו מרכזי רווח כדי שבני הזוג יקבלו חישוב נפרד.

אמנם מדובר בפסק דין מנחה (של ביהמ"ש המחוזי), אולם מעניין איך הוא יעוכל הפעם, ויש לקוות שרשות המסים לא תאיין את הפסיקה האמורה כפי שאיינה, לצערנו, את פסיקת שרל שבטון ואת הילכת ורד פרי לאחרונה.

לא עובר הרבה זמן ובפס"ד מלכיאלי עמ"ה 540/08 קובע כב' השופט אלון, בנסיבות מעט אחרות, שלא ניתן לבצע חישוב נפרד. מוסיף וקובע השופט אלון כי לכב' השופט מגן אלטוביה אין יכולת לשנות את החקיקה, ומבחן הצורך בעבודה והסבירות בשכר לא יהיו המבחנים לעניין הקביעה האם יש צורך לבצע חישוב נפרד או מאוחד.

הודעה על תחילת התעסקות

אדם שפתח עסק או שהחל לעסוק במשלח-יד, ששינה את מקום עסקו או ששינה את סוג עסקו, חייב להודיע לפקיד השומה על כך בכתב לא יאוחר **מיום פתיחת העסק או תחילת העיסוק או ביצוע השינוי**. אי קיום הוראה זו מהווה עבירה פלילית, שהעונש עליה הוא מאסר שנה או קנס כספי. עבירה זו כלולה ברשימת העבירות המנויות בחוק העבירות המנהליות. העובר את העבירה צפוי לקנס מינהלי. התיקון נעשה במסגרת חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל. לפני התיקון בחוק - ניתן היה להודיע לפקיד השומה בתוך 90 יום. לעומת זאת, לעניין מע"מ - על החייב במס להירשם לא מאוחר מן היום שבו החל בעסקיו או בפעילותו. אי רישום במועד גם ימנע את ניכוי התשומות שרכש האדם.

מעבר לשיטה הכפולה בניהול פנקסי חשבונות

הגדלת המחזור הכספי בעסק עלולה לאלץ את העסק, לפי הוראות ניהול פנקסי חשבונות, לעבור מניהול בשיטה החד-צדית לניהול בשיטה הכפולה. גלישה בלתי מכוונת בתחום הזה עלולה להיות בלתי הפיכה, ולא תמיד זה משתלם לנישום.

ניהול חשבונות במטבע-חוץ

תקנות מס הכנסה (כללים בדבר ניהול פנקסי חשבונות של חברות בהשקעת חוץ ושל שותפויות מסוימות וקביעת הכנסתן החייבת), התשמ"ו-1986 הותקנו מכוח סעיף 130א לפקודת מס הכנסה. הן

קובעות את אופן ניהול פנקסי החשבונות במט"ח ואת חישוב הכנסתו החייבת של תאגיד, אשר בחר בניהול פנקסי החשבונות על פי הוראותיהן.

פיקדונות

עורכי דין ונישומים אחרים, המנהלים חשבונות בגין פיקדונות והוצאות לקוח, טוב יעשו אם יבדקו את הרכב יתרת הפיקדונות והוצאות הלקוח לפני תום שנת המס. זאת, כדי שיוכלו, בשעת הצורך, להוציא חשבוניות מס/קבלה בגין העודפים שנוצרו בפיקדונות ובהוצאות ללקוח והמהווים שכר טרחה בידם. בדיקה מבעוד מועד מאפשרת גילוי טעויות ותיקון מבעוד מועד, באמצעות הגשת דוחות מתקנים; כך מונעים תשלום קנסות וריבית פיגורים.

הספירה של המלאי והערכתו

יש לספור את המלאי שבעסק ב-31.12.2009. עם זאת, אפשר לערוך, ללא אישור, את הספירה בתוך 10 ימים לפני 31.12.2009, או אחרי תאריך זה, ולבצע את ההתאמות הדרושות, כדי להגיע למצב המלאי בתאריך הקובע. אפשר אף לערוך את הספירה בתוך 30 יום לפני 31.12.2009 או אחרי כן, בהודעה בכתב ומראש לפקיד השומה, ולערוך את ההתאמות. רשימות המלאי יכללו את כל הסחורות המצויות בבעלות העסק או ברשותו. סחורות המצויות במקום, ושייכות לאחר, יירשמו בנפרד. כן יש לערוך רשימה לסחורות השייכות לעסק ומצויות בידי אחרים.

אין חובה לסגור את העסק במועד המפקד. כדי להקל את המפקד ולצמצם את הזמן הדרוש לעריכתו, אפשר להכין מראש את גיליונות הספירה בציון סוגי הטובין המצויים בעסק ובזמן המפקד להשלים רק את רישום הכמות. ניתן גם לספור ספירה מוקדמת את תוכנם של ארגזים ואריזות או מדפים ומחסנים מסוימים ולציין על גביהם את הכמויות שנפקדו. ביום המפקד ניתן לרשום את הכמות על פי הספירה המוקדמת כאמור.

המפקד צריך לכלול את כל הטובין השייכים לעסק (לרבות טובין שנמכרו אך טרם נשלחו ללקוח). יש לרשום גם אותם אך בנפרד ובציון שם הבעלים. מובן, שטובין השייכים לאחרים לא יכללו בחישוב שווי המלאי.

לפני תחילת המפקד, רצוי לרשום את פרטי המשלוח האחרון שנשלח מהעסק לפני תחילת הספירה (מספר תעודת המשלוח או החשבונית) והמשלוח האחרון שהתקבל מהספקים.

גיליונות הספירה יהיו ממוספרים מראש במספר עוקב. חובה לרשום עליהם את תאריך המפקד ואת שמות הפוקדים, ועליהם לחתום על כל גיליון. ברשימות הללו יצוין מקום אחסון הטובין (אם יש מקומות אחדים כאלה) ופרטים המספיקים לזיהויים. יירשמו הכמות ויחידת המדידה. אין צורך לרשום מיד מחיר או שווי. חישוב השווי ייעשה כעבור זמן. טובין פגומים או מיושנים יירשמו בציון מצבם.

ניתוח כלכלי נכון של העסק יכול להועיל רבות בתכנון מס. אחד הנושאים הוא המלאי. סביב הערכת מלאי קם ונופל הרווח לצורכי מס. לשם כך יש להוכיח קיום "מלאי מת" או "מלאי גוסס". אפשר לעשות זאת על ידי מכירות סוף שנה. אם יימכרו פריטים אלה ימומש ההפסד. "מלאי מת" הוא, לדעתי, מלאי של פריטים שאין בהם שימוש, כמו רכיבים להרכבת טלפון חוגה או למחשבים מלפני 10 שנים או כל מלאי שהוצאות למכירתו עולות על מחיר המכירה הצפויה.

בעלי מלאי עסקי יכולים להקטין את הכנסתם החייבת השנה, אם ימכרו בפועל פריטים שמחירם ירד ויממשו את ההפסד. אמנם ניתן להעריך פריטים אלה במחיר המימוש המשוער, אם הם ייוותרו במלאי, אך קל יותר יהיה להוכיח הפסדים שמומשו בפועל.

כך אפשר להוכיח שהמלאי נמכר בערך נמוך או לא נמכר כלל, ולכן אין לו כל ערך. מוטב שלא להשאיר "מלאי מת"; שכן, עצם קיומו פותח פתח לדיונים על אמיתותו.

מומלץ לרכוש מלאי חדש במחירים נמוכים. ערך המלאי ייקבע על פי מחירו בשוק; וחשבונית, המעידה על ערך נמוך, תעיד כי זהו ערכו בשוק.

כספים פנויים המושקעים באמצעים פיננסיים המניבים תשואה ריאלית, יגרמו להגדלת ההכנסה החייבת בשנת המס.

אם תשקיע החברה כספים פנויים במלאי או במקדמות לספקים, לא תיווצר תוספת להכנסה החייבת. זאת, מאחר שעליית ערכם של פריטים אלה מתחייבת במס רק בעת המימוש.

במקביל, יש לשקול דחיית קבלת מקדמות מלקוחות; שכן, קבלתן יוצרת בדרך כלל הכנסות מימון חייבות במס, ללא מתן הגנה אינפלציונית עליהן.

עם תום שנת המס, ובמסגרת העבודה השוטפת, יערכו משרדי השומה בדיקות של שווי המלאי במספר מצומצם של עסקים, באמצעות ביצוע ספירות מלאי מלאות - בתיקים שייבחרו בתוכנית העבודה השוטפת - בידי אנשי השומה וכוח העזר. יש לציין, כי הבדיקה נעשית בפריסה ארצית גדולה.

לנישומים המדווחים על בסיס מצטבר - מוזכר בזה כי אין כל טעם לרכוש מלאי עסקי נוסף לקראת סוף השנה, מאחר שמלאי של טובין שלא יימכרו יקטין ממילא את ההוצאה השוטפת וינטרל בכך את הרכישה הנוספת. נישומים בעלי מלאי עסקי יכולים עדיין להקטין את הכנסתם לפני סיום השנה ולהקטין את ערך המלאי של הפריטים ששוויים פחת. אמנם אפשר יהיה להעריכם במחיר השוק, אם הוא נמוך מהעלות גם אם יישארו במלאי, אך קל יותר להוכיח הפסדים שמומשו בפועל.

הכנה להצהרת הון

לקראת סוף שנת המס, רשות המסים בישראל נוהגת לדרוש הצהרות הון מנישומים, כדי לבדוק את סבירות הדוחות שהוגשו. בדיקת הסבירות מתבצעת מתוך: לקיחת הון בראשית התקופה, הוספת רווחים חייבים במס ורווחים פטורים. לאחר מכן, גרעת המסים והצריכה (הוצאות מחיה). והתוצאה המתקבלת היא: ההון לסוף התקופה. הנתונים לחישוב זה, פרט לצריכה, נלקחים מהדוחות השנתיים מוטב להכין בעוד מועד את הנתונים ואת המסמכים לסוף השנה, כדי שאם תידרש הצהרת הון, יהיה קל להכינה. רצוי להתרכז במסגרת הדוחות השנתיים גם בהכנסות פטורות ממס. מידע על הכנסות כאלה נדרש בדוח השנתי, אף כי אינו רלוונטי לקביעת ההכנסה בשנת המס המדווחת. למידע זה חשיבות רבה במסגרת השוואת הצהרות הון; ולכן, כדאי לכלול פרטים אלה במסגרת הדוח השנתי.

לנישומים, המקבלים החזרי מס הכנסה, כדאי לשמור על הספחים, שבהם נקובים החזרי המס. החזרים אלה פטורים ממס, לרבות ריבית והפרשי הצמדה שנצברו בגינם. ההחזרים מהווים מקור כספי בידי הנישום, והם משמשים הסבר לגידול הון. שמירת הספח חשובה, בייחוד כאשר ההחזר הוא בסכום גדול וניכר, אולם גם כאשר הסכום קטן, חשוב לשמור על הספח. אם הספח חסר, אפשר להיעזר ב"מצב חשבון" שניתן לקבלו מפקיד השומה.

נישומים, המקבלים מדי פעם מתנות של סכומי כסף מחו"ל, רצוי שיעשו זאת על ידי העברה בנקאית מחשבון הנותן לחשבון המקבל. על העברה כזו אפשר לקבל מהבנק מסמך, שבו נקוב הסכום המועבר ושמות נותן הכסף ומקבלו. הצגת המסמך לפני פקיד השומה תסביר את גידול ההון בעת בדיקת הצהרת הון.

בנייה לצורך פרטי מהווה הוצאה פרטית, ואין צורך בשמירת מסמכים בעניין הזה. אולם רצוי לשמור את המסמכים - העשויים לעזור להצהרת הון; וכן לעזור לחישוב מס שבח, אם יתחייב תשלומו בעת מכירת הבית.

חשוב לזכור, שלהתנהלות עם פקיד השומה בדיוני השומות, במקרה של "גידול הון", יש חשיבות רבה במקרה שההכרעה בוויכוח בין פקיד השומה לבין הנישום עוברת לבית המשפט.

עוד חשוב לדעת שלייחוס גידול ההון לשנים סגורות יש חשיבות, ויש להצטייד בהוכחות לייחוס ההון לשנים סגורות.

ביקורת פנקסי החשבונות

אחת לשנים אחדות נוהג פקיד השומה לבקר את פנקסי החשבונות לשם ביסוס הדוחות שהוגשו. נוסף על כך, הוא מבקר גם במקום העיסוק של הנישום. לנישום יש הזכות לדעת מה יודעים עליו שלטונות המס; וזה מקל במידה רבה את ההכנות לביקורת פנקסי החשבונות. יש כאן מעין הדדיות.

דחיית הדיווח על הכנסות או הקטנת שיעור המס עליהן

הכנסות פטורות ממס

חלק מהכנסות הנישום פטורות ממס או שיעור המס עליהן הוא אפס, לפי סעיפי פטור שונים בפקודת מס הכנסה. יש ללמוד את הסעיפים האלה ולגרום שחלק מההכנסות יכללו בהגדרת הכנסות פטורות ממס.

הכנסות שכירות - היבטי מיסוי

מסלולי המיסוי

נתמקד במיסוי כאשר המשכיר הוא יחיד. הדין כאשר המשכיר הוא חברה משפחתית יהיה אותו הדין כאילו יחיד השכיר ([ראה פס"ד נטע עצמון](#)).

כאשר חברה משכירה - ההכנסה תמוסה בשיעור הקבוע [בסעיף 126 לפקודה](#).

כאשר יחיד משכיר - יש להבחין באיזה נכס מדובר: אם מדובר בדירת מגורים שמושכרת למגורים יהיו ארבעה מסלולי מיסוי; אם מדובר בנכס עסקי יהיו שני מסלולי מיסוי; אם מדובר בנכס בחו"ל יהיו שני מסלולי מיסוי.

א. השכרת דירת מגורים

יחיד משכיר דירת מגורים לצורך מגורים. השוכר הוא יחיד או חבר-בני-אדם ([חבר-בני-אדם - באישור נציב מס הכנסה](#)).

במקרה דנן ניתן להפעיל את [חוק מס הכנסה \(פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים\)](#), התש"ן-1990 [להלן - "חוק הפטור"], שלפיו יינתן פטור חודשי בתנאי שהכנסות השכירות החודשית לא עולות על כ- 4,510 ש"ח בשנת המס 2009.

היה והכנסות השכירות עולות על כ- 4,510 ש"ח לחודש, אזי יש להפחית מ- 4,510 ש"ח [להלן - "התקרה"] את הסכום שבו עולה הכנסת השכירות על סכום התקרה.

נראה שיחיד שיש לו כמה דירות מגורים, שמושכרות למגורים, אינו יכול לבחור לשלם מס על דירה אחרת לפי חוק הפטור, ועל הכנסות מדירה אחרת לשלם מס לפי מסלול מיסוי אחר, בלי שזה יפגע בתקרת הפטור. אציין כי מלומדים אחדים חולקים על קביעה זו.

בחוק הפטור רואים הכנסה של יחיד ככוללת גם הכנסה של בן זוג המתגורר עם היחיד, והכנסות ילדו שמתחת לגיל 18.

לעניין זה נפנה את תשומת הלב לעמ"ה [363/02](#) ישעיהו גריל, לגבי הכנסות שכירות של ילד מעל גיל 18.

ב. מסלול 10%

הכנסה מהשכרת דירת מגורים למגורים - המשכיר משלם מס בשיעור 10% על כל ההכנסה. אין שום אפשרות לניכוי, קיזוז, זיכוי או פטור. נפנה תשומת לב שאין הכרח להשכיר ליחיד, ותיתכן השכרה אפילו לחברה, שתעשה שימוש בדירה למגורי עובדים.

במאמר מוסגר נפנה את תשומת הלב לכך שבשני המסלולים המוצגים לעיל אין אפשרות לנכות פחת. [בחוזר הוראת ביצוע מס' 5/07](#) נקבע שבחישוב מס שבח בעת מכירת הנכס בחיוב מס, יופחת מן העלות הפחת שהיה ניתן לדרוש. נדגיש שזה דווקא במקרה שהכנסות השכירות מוסו לפי הוראות חוק הפטור.

מעניין איך הוראות חוק זה מתיישבות עם הוראות [סעיף 39 לחוק מיסוי מקרקעין](#) (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963, ועם הילכת סלון מרכזי.

עוד נפנה את תשומת הלב לכך שהחל משנת 2008, [עקב תיקון 103 לחוק הביטוח הלאומי \[נוסח משולב\]](#), התשנ"ה-1995 [להלן - "חוק הביטוח הלאומי"], לפי שני המסלולים הראשונים לא ישולמו דמי ביטוח על הכנסת השכירות. האמור חל אף לגבי החלק החייב במס כהכנסת השכירות לפי חוק הפטור.

ג. מסלול פחת

מיסוי לפי [תקנות מס הכנסה \(שיעור פחת לדירה מושכרת למגורים\)](#), התשמ"ט-1989 [להלן - "פחת ממודד"]. בעיקרון במסלול זה ניתן לנכות פחת לפי שיעור 2%, ובנוסף ממדדים את הפחת בדרך כלל מיום מכירה ועד יום תחילת שנת המס, ומחצית עליית המדד בשנת המס המדוברת. במסלול הפחת, תקנה 2(ג) לתקנות האמורות קובעת כי נישום שבחר במסלול כאמור לא יהא זכאי לכל פחת אחר, לתוספת פחת לניכוי ולהפחתה המגיעים לו על פי כל דין בשל הדירה האמורה. ועדיין, עמדת רשות המסים היא שנישום כאמור זכאי לנכות הוצאות אחרות.

שיעור המס שיחול על ההכנסה האמורה יהיה לפי שיעור המס שחל על יחיד מכוח [סעיף 121](#) [לפקודה](#). ייתכן שתהיה חבות בתשלום דמי ביטוח לאחר תיקון 103 לחוק הביטוח הלאומי (אם ההכנסה החייבת מהשכירות בתוספת הכנסות פסיביות אחרות עולה על כ-23 אש"ח). אם יחול חיוב, ישולמו דמי ביטוח רק על ההכנסות החייבות שמעל 23 אש"ח.

ד. [סעיף 121 לפקודה](#)

שיעור מס רגיל החל על יחיד תוך אפשרות לנכות הוצאות. ייתכן חיוב בדמי ביטוח כפי שפירטנו בסעיף הקודם.

השכרת נכס עסקי

בעיקרון, המיסוי יהיה לפי הוראות [סעיף 121 לפקודה](#). ייתכן שהכנסה זו תמוסה כאילו מדובר בהכנסה מיגיעה אישית. ראו חלופה (7) להגדרת "הכנסה מיגיעה אישית" בסעיף 1 לפקודה.

אם הכנסה זו תיחשב כהכנסה מיגיעה אישית, ניתן ליהנות כאן מהוראות [סעיף 9\(5\) לפקודה](#). יש מסלול נוסף שרואה בהכנסת שכירות כאילו מדובר בקצבה, כמובן כפוף לתנאים שמופיעים בסעיף 9 לפקודה.

הכנסות שכירות מחו"ל

קיים מנגנון המיסוי הרגיל מכוח סעיף 121 לפקודה. מסלול מיסוי נוסף מופיע ב[סעיף 122א לפקודה](#). ההכנסה החייבת תמוסה בשיעור 15%. במסלול זה ניתן לנכות רק פחת, ואין בו קיזוז, זיכוי או פטור. אין גם קיזוז בגין המס הזר שמופיע בסעיפים 196-210 לפקודה (בחלק י' פרק שלישי).

תנאי להפעלת סעיף 122א לפקודה הוא שלא מדובר בהכנסה מעסק. במיסוי הכנסות שכירות מחו"ל אין הבחנה בין דירות מגורים לבין נכס עסקי. הכנסה שתמוסה מכוח סעיף 122א לפקודה פטורה מדמי ביטוח.

חבות במע"מ

בבחינת חבות במע"מ בגין עסקאות מקרקעין נפנה להגדרת "עסקה" ו"עסקת אקראי" ב[סעיף 1 לחוק מס ערך מוסף](#), התשל"ו-1975 [להלן - "החוק"], ולתקנה 6 לתקנות מס ערך מוסף, התשל"ו-1976.

נציג בטבלה להלן את האפשרויות השונות:

שוכר				משכיר
מלכ"ר או מוסד כספי	עוסק	עוסק לשימוש פרטי	אדם פרטי	
עסקת אקראי,	עסקת אקראי.	אין עסקה	אין עסקה	אדם פרטי

למעט אם מדובר בדירת מגורים. הקונה חייב בתשלום המס	הקונה חייב בתשלום המס			
עסקה, המוכר חייב בתשלום המע"מ	עסקה, המוכר חייב בתשלום המע"מ	עסקה, המוכר חייב בתשלום המע"מ	עסקה, המוכר חייב בתשלום המע"מ	עוסק

ניכוי מס במקור

אם השוכר ירצה לדרוש בניכוי את הוצאות השכירות ולמשכיר תהיה הכנסה חייבת, יחולו [הוראות צו מס הכנסה \(קביעת דמי שכירות כהכנסה לעניין ניכוי במקור\)](#), התשנ"ח-1998, [ותקנות מס הכנסה \(ניכוי מתשלום דמי שכירות\)](#), התשנ"ח-1998. אי יישום הוראות ניכוי מס במקור יקים את הסנקציות שבסעיף 32א לפקודה.

מהו דינם של רווחי חברת נכסי-בית שחולקו לבעלי המניות?

בפקודה חסרה הוראה כמו זו המצויה בעניינה של "חברה משפחתית", כפי שנראה בהמשך. אולם - מההיבט הכלכלי, ולאור הפסיקה - יש לראות בחברת נכס-בית בבחינת שותפות, ולפיכך אין ספק כי אין מקום להטיל מס נוסף על בעלי המניות, שעה שההכנסה החייבת כולה חולקה בין בעלי המניות וחויבה במס בשיעורים החלים על בעלי המניות [מס שולי - ליחידים; ואילו לחברות - 26% בשנת 2009 ו- 25% בשנת 2010].

מצוין בזה כי יצירת שותפות היא קלה ביותר, ואין היא מהווה אירוע מס.

הכנסות בני-זוג מרכוש

נקבע שההכנסה מרכוש תיזקף לבן-הזוג שהכנסותיו האחרות גבוהות מהכנסות בן-זוגו. סעיף 66(ב) לפקודה מאפשר לבני זוג לבקש, ולקבל, שהכנסות מרכוש, שהוא מהמקורות שיפורטו להלן, יתוספו לעניין חישוב המס להכנסות אותו בן זוג שהוא בעל הרכוש האמור. הרכוש, שאפשר לבקש ולקבל לגבי הכנסות הנובעות ממנו חישוב נפרד, הוא:

- רכוש שהיה בבעלות אחד מבני-הזוג שנה לפחות לפני נישואיו.
- רכוש שנתקבל בירושה במהלך הנישואין אצל אחד מבני-הזוג.

הכנסה מרכוש, שיתבקש לגביה חישוב נפרד כאמור לעיל, תתוסף להכנסות האחרות של אותו בן-זוג וחישוב המס ייעשה על סך כל הכנסתו, והיא כוללת את ההכנסה הזו.

אין אפשרות לבקש, ולקבל, חישוב נפרד להכנסות מרכוש, גם אם רכוש זה נרכש מהתמורה שנתקבלה מרכוש, שהם מקור ההקלות; והן יתוספו להכנסות בן-הזוג, שהוא בעל ההכנסה החייבת הגבוהה בין שתי ההכנסות של בני-הזוג לפני הוספת ההכנסה האמורה.
נפנה את תשומת הלב לאפשרות לחישוב נפרד גם על הכנסה, שחוק מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), התשכ"ג-1963, חל עליה בפסק הדין, בעניין עמ"ה 6/97 ניר יוסף.

הכנסות קבלנים

לקבלנים ולסוחרי מקרקעין חשוב, לפי סעיף 8א לפקודת מס הכנסה, לממש את המקרקעין שברשותם עד 31 לדצמבר, אם ערכם של אלה עלה פחות מעליית המדד.

"קבלנים מבצעים" -

קבלן מבצע ידווח על הכנסותיו בגמר ביצוע 25% מהיקף הבנייה, אך יוכל לקזז הפסדים מהבנייה רק לאחר שהשלים 50% מהיקף הבנייה הכולל. מידע זה חשוב, כדי לנתב את קצב התקדמות הבנייה, בחירת היקף הפרויקט, וכיו"ב. במקומות עבודה, שבהם הגיע הביצוע אל מתחת ל-25% מהיקף הבנייה הכולל, אין צורך לצבור רווחים בשנת 2009. אם נוצר הפסד מעבודה ממושכת, יש להגיע לביצוע של 50% לפחות מהיקף הבנייה הכולל, כדי שזה יוכר כהפסד. לכן, אם עלולים להגיע לרווח בביצוע של 25% מהיקף הבנייה הכולל, רצוי לעכב את העבודה ולהימנע מרישום רווח; ואם עלולים להגיע להפסד בביצוע של 50% מהיקף הבנייה הכולל, רצוי לזרז את העבודה, כדי שיתאפשר רישום ההפסד.

"קבלנים בונים" -

מועד החיוב במס אצל קבלן בונה הוא שנת המס, שבה היה הבניין "ראוי לשימוש", או עם התמלאות התנאים לקבלת תעודת "גמר בנייה".

קביעה זו עשויה לסייע בידי הקבלן לקבוע בעצמו את מועד הדיווח. בדרך כלל, עדיף לדחות את גמר הבנייה ע"י דחיית החיבור לרשת החשמל או עיכוב בהשלמת הבנייה. ברם, אם לקבלן הבונה צפויים הפסדים מהבנייה בעוד יש לו רווחים עסקיים אחרים, רצוי לסיים את הבנייה כדי ליהנות מקיזוז ההפסדים. מן הרווחים הללו חישוב הכנסה חייבת במס הוא על הרווח מהשטחים שנמכרו בבניין ראוי לשימוש. כדי להקטין את רווח השנה, רצוי להימנע ממכירות בזמן סמוך לסוף השנה.

בפסק דין 1527/97 של בית המשפט העליון מ-16.3.1999, בערעור של "אינטרבילדינג חברה לבניין בע"מ" בדבר תחולת סעיף 18(ד)(2)ב לפקודה, הודן בזקיפת הוצאות ההנהלה וכלליות והוצאות ריבית

ליחידות עבודה או ליחידת קרקע, נקבע, כי הוא חל רק על מקרים, שבהם לא ניתן להוכיח ייחוס הוצאות מסויים, אך לא יחול באותם המקרים שבהם ייחוס ההוצאות האמיתי הוא ברור ומוכח. מכאן, טוב יעשה "קבלן בונה", בטרם יזקוף את הוצאותיו לפי כללי סעיף 18(ד)(2) לפקודה, אם יבדוק את האפשרות לזקוף את הוצאותיו בייחוס מסויים, אם הייחוס המסויים יביא לתוצאות מס טובות יותר בעבורו.

לקבלן בונה כדאי לבדוק עיתוי רכישת קרקע, שגם עליו יחול פסק הדין בעניין האמור של "אינטרביילדינג".

מובאה מן סעיף 18(ד) לפקודה:

- 18(ד)(2) נישום שעיסוקו הוא בנייה של יחידות עבודה, שבשנת מס פלונית היו לו או שהיו בביצועו יחידות עבודה או קרקע שהיא מלאי עסקי, יזקפו הוצאות ההנהלה וכלליות הוצאות ריבית שיהיו לו באותה שנת מס לכל יחידת עבודה או קרקע כאמור, להלן:
- (א) לכל יחידת עבודה יזקף חלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות, שהוא כיחס שבין סכום ההוצאה שהוציא הנישום בשנת המס לביצוע אותה יחידת עבודה, לבין סך כל ההוצאות שהוציא באותה שנת מס לביצוע כל יחידות העבודה בתוספת סכום ההכנסות האחרות שהיו לו בשנת המס;
- (ב)(1) לכל יחידת עבודה או קרקע יזקף חלק יחסי מהוצאות הריבית, שהוא כיחס שבין סך כל ההוצאות המצטברות שהוציא הנישום עד תום שנת המס לביצוע אותה יחידת עבודה או לרכישת אותה קרקע, לבין סך כל ההוצאות המצטברות שהוציא עד תום שנת המס לביצוע כל יחידות העבודה ולרכישת כל הקרקעות בתוספת סכום ההכנסות האחרות שהיו לו בשנת המס;
- לעניין זה, 'הוצאות לביצוע יחידת עבודה ולרכישת קרקע' - לרבות הוצאות שיש לזקפן ליחידת עבודה ולקרקע על פי סעיף זה, עד תום שנת המס הקודמת;
- (ב)(2) יתרת הוצאות ריבית שלא נזקפה כאמור בפסקה (1) תותר בניכוי כך שחלק ממנה, שהוא כיחס שבין הכנסה מועדפת כמשמעותה בסעיף 18(ג) לסך כל ההכנסות האחרות ייחוס להכנסה המועדפת כאמור. [ההדגשה במקור]

הכנסות הוניות

אם לחברה יש הפסדים עסקיים והפסדי הון המועברים משנים קודמות, או אם צפויים להיות לחברה הפסדים עסקיים בשנה השוטפת, ובכוונת החברה למכור נכסי הון שבגינם צפויים לה רווחי הון - קיימת אפשרות לקזז את ההפסדים מהרווחים האלה. על החברה להודיע לפקיד השומה על קיום הפסדים אלה ועל כוונתה לקזזם מרווח ההון. דרך נוספת להקטין את תשלום מס רווח ההון והמקדמה

הנובעת ממנו היא ביצוע של חילוף נכסים וקיזוז רווח ההון הנובע מהמכירה מעלות הנכס שנרכש לחילופו, בהתקיים התנאים המנויים בפקודת מס הכנסה (תוך הודעה מתאימה לפקיד השומה).

מובהר בזה כי סעיף 27 לפקודת מס הכנסה מתיר, במקרים מסוימים, את הניכוי של הפסדי ההון, הנובעים ממכירת מכונות וציוד, מהכנסות הנישום. כתנאי לזה, נקבע כי על הנישום לרכוש מכונות וציוד, אשר עלותם גבוהה מהפסד ההון שנוצר במכירה, באותה שנת מס.

למותר לציין כי רווח ההון האינפלציוני, אשר נצמח מ-1.1.1994 ועד מועד מכירת הנכס, לא יחויב במס. בגין רווח הון אינפלציוני אשר נצמח מיום רכישת הנכס ועד ליום 31.12.1993 ישולם מס בשיעור 10%.

המס על רווח הון נקבע בשיעור 20%-25%, במקום המס בשיעור השולי של הנישום - הכול תלוי בזהות המוכר.

הכרה בהוצאות רכב

[מכוח סעיף 31 לפקודת מס הכנסה](#) (נוסח חדש), התשכ"א-1961 (להלן: "הפקודה"), חוקקו [תקנות מס הכנסה \(ניכוי הוצאות רכב\)](#), התשנ"ה-1995 (להלן: "התקנות"), שקובעות כללים לעניין שיעור הניכוי של הוצאות הרכב.

החל בשנת 2008 התבטלה הנוסחה לעניין שיעור ההכרה בהוצאות רכב, נוסחה שהתבססה על מספר הקילומטרים שנסע הרכב במהלך שנת המס, וכן הקביעה ש-9,900 ק"מ שימשו לנסיעה פרטית. במאמר זה נסקור את ההכרה בהוצאות הרכב החל בשנת 2008 בכל המצבים שקיימים בפקודה.

מהו "רכב"?

בטרם נסקור את ההוראות השונות, יש לדעת על איזה רכב יחולו התקנות. עקרונית, הכללים שנסקור להלן יחולו על "רכב" שעונה על ההגדרה לפי התקנות:

"רכב" - אופנוע שסיווגו L3, רכב נוסעים פרטי, רכב פרטי דו-שימושי, רכב מסחרי אחד ורכב מסחרי בלתי אחד, כמשמעותם בתקנות התעבורה, תשכ"א-1961, למעט רכב עבודה כמשמעותו בפקודת התעבורה ולמעט רכב תפעולי, בין שבבעלותו של הנישום ובין שלא בבעלותו, ובלבד שמשקלו הכולל המותר פחות מ-3,500 ק"ג."

כלומר, התקנות יחולו על אותם כלי רכב שצוינו בהגדרה, כפוף להגדרתם ב[תקנות התעבורה](#), [התשכ"א-1961](#) (להלן: "תקנות התעבורה"), ולמעט "רכב תפעולי".

בטרם נפנה לתקנות התעבורה, להלן הגדרת "רכב תפעולי" בתקנות:

"רכב שהתקיים בו, להנחת דעתו של פקיד השומה, אחד מאלה:

(1) הרכב הוא רכב ביטחון, כהגדרתו בתקנות התעבורה, התשכ"א-1961, המשמש בפעילות מבצעית או ביטחונית בלבד;

(2) הרכב לא הועמד לרשות עובד כלשהו של המעביד, הוא משמש רק לצורכי המעביד או בעל משלח היד או העסק, לפי העניין, מקום העיסוק של המעביד, של בעל משלח היד או של בעל העסק, לפי העניין - אינו בבית מגוריו ובתום שעות העבודה הרכב אינו יוצא מחוץ למקום העיסוק.

מכאן, רכב שלא הוצמד למי מהעובדים, ובתום יום העבודה נשאר במקום העבודה (מקום העבודה אינו מקום מגורים של בעל הרכב במקרה של עצמאי, ובאופן דומה בשכיר) - לא מפעילים על רכב כאמור את התקנות.

כעת ניגש "לפרש" את הגדרת "רכב" לפי לשון ההגדרה שבתקנות התעבורה:

1. אופנוע שסיווגו L3 - אופנוע שנפח מנועו עולה על 125 סמ"ק, והספקו גבוה מ-33 כ"ס.

2. "רכב נוסעים פרטי" - רכב מנועי פרטי המיועד להסיע נוסעים אשר צוין ברישיון הרכב שלו סיווג ראשי M1.

רכב מנועי פרטי הוא רכב מנועי שאינו רכב ציבורי ואינו רכב מסחרי;

רכב ציבורי הוא רכב המשמש, או מיועד לשמש, להסעת נוסעים בשכר;

רכב מסחרי הוא רכב המשמש, או מיועד לשמש, להובלת משא, בין בשכר ובין בקשר לעסקו או למסחרו של בעל הרכב.

משמע, כדי לענות על הגדרת "רכב נוסעים פרטי" צריכים להתמלא במצטבר שני תנאים: היות הרכב רכב מנועי פרטי (שאינו רכב ציבורי או מסחרי); וסיווג ראשי M1 ברישיון הרכב. רכב שאינו רכב פרטי ו/או ברישיון הרכב שלו לא הופיע סיווג ראשי M1 - הוא אינו רכב נוסעים פרטי לעניין תיאום הוצאה.

3. רכב פרטי דו שימושי - נמחקה ההגדרה.

4. רכב מסחרי אחוד - נמחקה ההגדרה.

5. רכב מסחרי בלתי אחוד - נמחקה ההגדרה.

משמע, מונית לא נחשבת לרכב מנועי פרטי. נוסף על כך, בפס"ד [מיכאלי מרדכי \(עמ"ה 537/05\)](#) נאמר באמרת אגב מפי כב' השופט יוסף אלון כי מדובר ב"רכב עבודה", ולכן אין מקום לתאם בו הוצאות רכב. לעניין רכב של מורה נהיגה - נראה כי יחולו עליו התקנות לעניין תיאום הוצאות. יש לשים לב כי הסיווג M1 ניתן לרכב שבו לא יותר מ-8 מושבים, מלבד מושב הנהג. מעבר ל-8 מושבים - ישתנה סיווגו.

כלי רכב, דוגמת ג'פים וטנדרים - סיווגם ברישיון הרכב הוא "רכב משא אחוד". רכב כאמור ייחשב לרכב מנועי פרטי במגבלת סיווג ברישיון הרכב (M1), ויחולו עליו כללי התקנות. התקנות לא יחולו על רכב ציבורי שמשמש להסעת נוסעים בשכר, בין שמדובר באוטובוס ציבורי זעיר, זוטובוס וכו'.

כללי הניכוי

- רכב תפעולי - ההוצאה תותר במלואה.
- רכב שהמעביד העמיד לרשות עובדו - ההוצאות יותרו במלואן ([תקנה 3 לתקנות](#)).
- רכב שלא שימש לייצור הכנסת עבודה - הגבוה מבין הוצאות בפועל בניכוי שווי רעיוני [[תקנות מס הכנסה \(שווי השימוש ברכב\)](#), [התשמ"ז-1987](#)], או 45% מהוצאות הרכב. לגבי אופנוע שסיווגו L3 - במקום 45% יש לחשב לפי 25% ([תקנה 2 לתקנות](#)).
- יש שלומדים [שתקנה 2](#) חלה אף על רכב שהמעביד העמיד לרשות העובד ולא זקף לו שווי. אולם מכיוון שלפי תקנה 3, שעוסקת ברכב שהמעביד העמיד לרשות עובדו, לא הוגבלה ההכרה בהוצאה בכך שנזקף שווי, נראה שאין מקום להחיל אף את הוראות תקנה 2 במקרה של רכב שהמעביד העמיד לרשות עובדו.

הערות

- [תקנה 6 לתקנות](#), שקובעת שההוצאה תותר רק אם הנישום רשם לגבי כל רכב בנפרד את קריאת המונה בק"מ בתחילת שנת המס ובסופה, נשארה בעינה, אף על פי שלצורך הכרה בהוצאות רכב - מספר הק"מ מיותר. נפנה תשומת לב לפס"ד [אברהם קימה \(ע"א 380/99\)](#) שיישם את תקנה 6 האמורה ככתבה וכלשונה.
- [תקנות מס הכנסה \(חישוב רווח הון במכירת רכב\)](#), [התשנ"ז-1997](#), שחלות במקרה שיחיד מוכר רכב פרטי ומתחשבות באחוז ההוצאות המוכר כפי שהיה נהוג עד תום שנת 2007 (נוסחת הק"מ) - ימשיכו לחול. ייתכן שבגלל התקנות האמורות יש להוסיף ולציין את מספר הק"מ.
- נפנה תשומת לב ל[תקנות מס הכנסה \(ניכויים מיוחדים למשתמש בציוד בשכר מכר\)](#), [התשמ"ט-1989](#), שחלות במקרה של חכירה מימונית, וייתכן שיחולו אף ברכב אם תקופת השכירות היא לפחות 75% מהתקופה שבגינה הותר פחת (במקרה של רכב: 8/12 שנים - תקופת השכירות היא 100%). מכאן שכדי להפעיל את הוראות התקנות האמורות, יש לחכור את הרכב לתקופה של חמש שנים לפחות.

- [היועץ המשפטי של רשות המסים הוציא הנחיה כי בעניין רכבים שיירכשו החל](#) בחודש ספטמבר 2007 - תנאי להכרה בהוצאות רכב בתאגיד יהיה גם רישום הרכב על שם התאגיד ולא על שם היחיד.

שווי השימוש ברכב

נפנה את תשומת הלב לשתי גישות שקיימות במקרה שבו ספק מקבל רכב מנותן השירות: גישה ראשונה גורסת שמקבל השירות דורש את כל ההוצאה, ואילו הספק מקטין הוצאות או מגדיל הכנסות בגובה שווי הרכב האמור. גישה שנייה סוברת - לפי [הוראות ביצוע 10/95](#), סעיף 37 - כי כל הוצאות הרכב שהוציא מקבל השירות יזקפו כהכנסה רעיונית בידי נותן השירות, ונותן השירות יתאם את ההוצאה הלא מותרת בניכוי בספריו.

הערה: יש לשים לב לשיטת חישוב שווי הרכב החל משנת 2010 בהתאם ל"מיסוי הירוק". השיטה אמורה להשתנות כך שזקיפה השווי תעשה בשעור של אחוז מסויים ממחיר הרכב. יש לעקוב אחר עידכונים שלנו וברשויות המסים.

רכב - קיזוז מס תשומות

כמה תקנות בתקנות מס ערך מוסף, התשל"ו-1976 (להלן: "תקנות מע"מ"), עוסקות ב"רכב": [תקנה 1 - הגדרות](#); [תקנה 14](#) - אי התרה בקיזוז מס תשומות במקרה של רכב פרטי; ותקנה 18 - תשומות מעורבות.

הנוסחה שהייתה קבועה ב[תקנה 18 לתקנות מע"מ](#) לגבי תשומה מעורבת - הכרה ב-2/3 או ב-1/4 מהתשומות - נפרצה כלפי מעלה, והותרו אף 90% מהתשומות בפס"ד [על-רד הנדסה מעליות \(ע"ש 1097/04\)](#).

חכירת נכסים ("שכר-מכר")

עסקת שכר מכר או חכירה (או, בשמה המקובל, "ליסינג") של נכס (להלן, למען הפישוט - רק "עסקת חכירה") הן הסכם, אשר בו אדם אחד (להלן: "המחכיר") מעניק לאדם אחר (להלן: "החוכר") זכות להשתמש בנכס לפרק זמן קבוע מראש תמורת דמי שכירות.

בשיטה זו יש לחוכר אפשרות להשתמש בנכס בלי לרכוש אותו (בכספי הון, באשראי ספקים, או בהלוואה אחרת), עניין אשר עשוי להקל על החוכר מבחינה פיננסית, וכן למנוע מן החוכר חשיפה לסיכונים עסקיים אחרים. זה – מחד גיסא. אולם, מאידך גיסא, עלויות הריבית בעסקה כזו הן גבוהות מן העלויות בעת שהנכס נרכש כנגד הלוואה בנקאית; וזאת, מכיוון שבעסקת חכירה ניתנים ביטחונות נאותים בשיעור פחות מן הביטחונות הניתנים בעת מתן ההלוואה האמורה.

כאשר עסקת החכירה מסווגת "עסקת חכירה **תפעולית**" - יירשמו **הוצאות השכירות** בדוח רווח והפסד של הנישום. הוצאות אלה יהיו מותרות בניכוי לצורכי המס.

כאשר עסקת החכירה מסווגת "עסקת חכירה **הונית**", יירשמו בדוח רווח והפסד של הנישום **הוצאות הפחת** וכן **הוצאות המימון** (כולל רכיב ההצמדה בגין דמי השכירות). הוצאות אלה יהיו מותרות בניכוי לצורכי המס.

ניכוי הוצאות לפינוי דייר מוגן

כללי מס הכנסה (ניכויים מסוימים לבעלי בתים המושכרים בשכירות מוגנת) מאפשרים לנכות דמי פינוי דייר מוגן, שהתגורר במושכר שרכשו כשהוא פנוי או שרכשו תפוס, והפינוי היה 3 שנים מיום רכישתו. תנאי בסיסי לסיווג הוצאות דמי הפינוי כהוצאה פירותית אצל בעל מושכר, שרכש את המושכר כשהוא **תפוס**, הוא תשלום דמי הפינוי **לאחר תום 3 שנים** מיום רכישת הנכס. מי שרכש את המושכר כשהוא פנוי, ולאחר מכן השכירו בשכירות מוגנת, יכול לשלם דמי פינוי בשל פינוי הדייר המוגן בכל עת שיחפוץ [סעיף 1(א)].

דמי פינוי, ששילם נישום בשל פינוי דייר מוגן ממושכר, **שרכשו תפוס לפני שחלפו 3 שנים** מיום הרכישה, יותָר לנכותם החל משנת המס שבה שולמו לפי שיעור הפחת המתאים למבנים (2%, 4% וכו'), ובלבד שאם התקבלו בשנה מסוימת דמי מפתח מהמושכר, ינוכו דמי הפינוי בשיעור הפחת מדמי המפתח תחילה [סעיף 1(ב)].

הרציונאל, שבבסיס ההגבלה של התרת הניכוי ברכישת נכס תפוס, בחלוף תקופה של שלוש שנים מיום רכישת הנכס ועד לתשלום דמי הפינוי, הוא: מניעת הרכישה של נכס ברכישה לשיעורין. המחוקק ראה צורך לעודד את התרת הקשר הכפוי, שבו מצויים גם בעל המושכר וגם הדייר המוגן, שמקורו בחוק אנכרוניסטי, שאינו עולה בקנה אחד עם היתרונות הכלכליים שהמחוקק חפץ ביקרם כיום.

הפסדים

הפסד עסקי שנוצר בשנה השוטפת, ניתן לקיזוז מכל הכנסה באותה שנה של שני בני-זוג במקרה של חישוב משותף. הפסד עסקי המועבר משנים קודמות, יקוזז מהכנסות מעסק או ממשלח-יד, לרבות מרווח הון מעסק. החל משנת 2007 ניתן לקזז הפסד מועבר מעסק שנוצר משנת 2007 לעומת הכנסה ממשכורת, בהתקיים תנאים כגון שהפסיק את התעסקותו וכו'. מאידך, הפסד מהשכרת בניין ניתן לקזז מהכנסות מאותו בניין בלבד בשנים הבאות, לרבות שבח, אם יימכר הבניין. **ראו גם הוראות סעיף 8ב לפקודה, שמרחיבות מעט את אפשרות הקיזוז.**

אם צפויות לחברה הכנסות מדמי שכירות בשנים הבאות, אשר לא ניתן לקזז מהן הפסדים מועברים מעסק, מומלץ, במידת האפשר, לגבותן עוד השנה כדי לקזז מהן את הפסדים השוטפים.

הכרה בחובות אבודים

רצוי להקדים ולסכם טיפול בחובות בעייתיים, דהיינו: לקבוע את סכום ההפחתה כפי שמוסכם עם החייב ולזקוף אותו בחשבונות או להביא לסיום הליכי גבייה או פשרה. דבר זה יקל את תביעת ההוצאה לצורכי מס. מצוין בזה, כי חובות אבודים מוכרים כהוצאה רק אם מוכח - להנחת דעתו של פקיד השומה - כי נעשו כל המאמצים לגבותם. לפיכך, רצוי להיערך לביצוע פעולות לגביית החובות, כגון פנייה חוזרת לחייבים, פנייה לעורכי דין, הגשת תביעות משפטיות וכו'.

את ההנחיות העיקריות, כפי שהובאו בחוזר מס הכנסה, המבטאות את עמדת רשות המסים בישראל בנושא הנדון, אפשר לסכם כלהלן:

א. חוב אבוד יוכר רק אם הוא עסקי.

ב. החוב בלתי אפשרי לגבייה (למשל, החייב פשט את הרגל או שהוא חברה בפירוק).

ג. חייב להתקיים התנאי, שליום המאזן הגיע מועד פירעון החוב. אם מועד פירעון החוב הוא לאחר תאריך המאזן והחייב עדיין פעיל, לא קיים חוב אבוד, גם אם לאחר מכן כאשר הגיע מועד הפירעון, החייב פשט את הרגל. שונה המצב אם מועד הפירעון הוא לאחר תאריך המאזן, ולתאריך המאזן ידוע שכבר לא יהיה אפשר לגבות את החוב (למשל, מכיוון שהחייב פשט את הרגל), יהיה אפשר להכיר בחוב כחוב אבוד.

ד. ויתור על חוב עסקי של חברה-אם, אשר מוותר חברה-אם זו לחברה-הבת שלה, לא יוכר כחוב אבוד. החברה-האם צריכה להראות כי התאמצה לגבות את החוב.

מומלץ להיערך ולפעול לאיסוף ההוכחות, אשר מראות את פעולת גבייתם של החובות, לרבות - פנייה אל עורכי דין, או אף הגשת תביעה משפטית. בגבייה חלקית של חובות ובהסכם פשרה על היתרה שלא נגבתה, יש צורך לשכנע את פקיד השומה כי לפני ההסכם נעשו כל המאמצים לגביית החוב במלואו.

חובות אבודים - אלה הם חובות של לקוחות, שאינם יכולים לעמוד בתשלום חובותיהם. באלה - מוטב להגיע להסכם עם החייב עד 31 בדצמבר 2009, או עד מועד עריכת הדוחות הכספיים, כדי שהחוב האבוד, או המסופק, יותר לניכוי בשנת המס העכשווית ולא בשנה הבאה.

לשם כך, רצוי להוציא תעודת זיכוי לחייב ולקבל ממנו אישור על קבלתה.

יש גם אפשרות להמחות חובות רעים לחברת גבייה ולנכות את הפרש בין סך החוב לבין הסכום שיתקבל בעבורו כהוצאה לצורכי מס.

לעניין מע"מ - פסק כב' השופט ד"ר דן בין כי יש להכיר בחובות אבודים לעניין מע"מ.

אם מימש צד ג' את הערבות שנתנה החברה, תוכל החברה, בהתאם לעמדת נציבות מס הכנסה, לבקש להכיר בהפסד הון רק אם היא תוכיח, כי החייב, שחובו שולם, הוא חדל פירעון לחלוטין, וכי אין הוא יכול לפרוע את הערבות, כולה או מקצתה. הוכחה כאמור היא כי החייב הפסיק את פעילותו, וכי הליכי הפירוק הסתיימו.

לפיכך, מומלץ לפעול, במידת האפשר, כדי לסיים את הליכי הפירוק ולגבש את הפסד ההון. מצוין בזה כי עצם הדרישה להכיר בחוב כהוצאה אינה מונעת מבעל עסק מלהכחישו בבית המשפט. מומלץ, גם כאן, לנסות לגבש פשרה עוד לפני תום שנת המס, כדי ליהנות לפחות מסכום הפשרה כהוצאה.

חשוב להדגיש את רכיב המע"מ בחוב האבוד, למרות ההחמרה מצד מע"מ בהכרה בחוב כחוב אבוד. אי אפשר לדרוש את רכיב המע"מ כחוב אבוד לעניין רשות המסים (ראו בנושא את פסק הדין בעניין אורפז).

התחייבויות תלויות

אם תלויות ועומדות נגד העסק תביעות כספיות מגורמים שונים, בגין אירועים הקשורים למהלך העסקים הרגיל (כמו תביעה משפטית של לקוח בגין פגם במוצר או איחור באספקה), אפשר לדרוש להכיר בסכום התביעה או בחלק ממנו כהוצאה. התנאים לכך הם: ידוע בוודאות כי החוב ישולם; יש אומדן מבוסס ביחס לסכום החוב; ואי הכללת החוב בין הוצאות העסק תגרום לעיוות התוצאה העסקית. ההוצאות בגין הפרשה לחוב תלוי ייבחנו לפי העקרונות שהתגבשו בפסיקה, כמפורט להלן:

- א. הפרשה נדרשת לפי מבחנים חשבונאיים.
 - ב. אפשר לאמוד את ההוצאה.
 - ג. ההוצאה תהפוך לחוב מוחלט בעתיד בדרגת ודאות גבוהה.
- יש לציין שגם אם החברה מתנגדת לחוב התלוי, ותובעים ממנה לשלם חוב זה, אין זה מונע ממנה את ניכוי ההפרשה כהוצאה.
- יש לבדוק אם ההכנסות כוללות רכיב בגין אחריות טיב. אפשר ליצור הפרשה לאחריות טיב שתקטין את הכנסות השנה רק אם ניתן לאמוד את ההוצאה העתידית על בסיס סביר, כגון: חישוב לפי ניסיון העבר או לפי בסיס אחר, וכן חייב להתקיים תנאי של התחייבות כלפי צד ג' (להבדיל מ"התחייבות פנימית" של החברה כלפי עצמה).
- כמו כן נקבע בפסיקה שפקיד השומה רשאי לבדוק את נחיצותה של ההפרשה בעת הדיון על השומות.

תושבי חוץ

הוצאה ששולמה לתושב חוץ במהלך השנה, המהווה בידו הכנסה שיש לנכות ממנה מס במקור, יותר לנכותה בשנת 2009, אם היא מתייחסת לשנת המס, והמס נוכה מהכנסתו של תושב החוץ לא יאוחר מ-31.3.2010, בתוספת ריבית והפרשי הצמדה מתום שנת המס ועד מועד הניכוי מהעברת תשלום ההוצאה.

יש תשלומים לתושבי חוץ, שאינם נחשבים בישראל להכנסה; ולכן העברת התשלומים הללו אליהם פטורה ממס. לדוגמה: דמי ניהול ודמי ייעוץ, שמקבל תושב חוץ על ניהול ועל ייעוץ שנתן תושב החוץ, כאשר העבודה בוצעה מחוץ לישראל.

מתנות ללקוחות

כדאי להכין לפקיד השומה רשימת ישראלים (כולל עובדים לרגל אירועים אישיים) שקיבלו מתנות. תקנות מס הכנסה מאפשרות ניכוי הוצאות על מתנות, אשר ניתנו במסגרת העיסוק ולשם ייצור הכנסות, בשיעור של 190 ש"ח לשנה בשנת המס 2009..

הרשימה צריכה להיות נכונה, וצריך שיהיה יחס סביר בין עלות המתנה לבין היקף העסקים המתנהלים עם אותו לקוח.

אש"ל לעובדים

בפסק הדין בעניין עמ"ה 156/96 נקבע כי יש לראות בארוחות לעובדים בבחינת טובות הנאה שקיבלו עובדי המערערת מידיה בשווה כסף. בתור שכאלה, יש - כדעת המשיב - לראותן בבחינת הכנסת עבודה אצל העובדים, ולזקוף את שוויין במלואו להכנסת העובדים, לפי סעיף 2(2) לפקודה, תוך התרת ניכוי, במקביל, אצל המערערת עצמה. כנ"ל באשר לאפשרות קיזוז מס התשומות, מחד גיסא, וחיוב העובדים במס עסקאות, מאידך גיסא.

מס על שכר

ניכויים משכר יש לשלם עד 31 בדצמבר. בעסק המנהל את חשבונותיו על בסיס מזומן, ניכויים משכר יש לשלם עד 31 בדצמבר 2009. בעסק שאינו עובד על בסיס מזומן אפשר לפצל את הדיווח בין בעלי השליטה לבין יתר העובדים בשני טופסי 102, ובעבור יתר העובדים - לשלם כרגיל.

אם לעובדים מגיעים ימי חופשה או דמי הבראה והם מעוניינים לפדות אותם, והנישום מעוניין להקטין את ההכנסות באותה שנה מכל סיבה שהיא, יש לבצע את התשלומים בחודש דצמבר.

בחברות פרטיות רצוי לבחון מחדש את שיעור המשכורות של בעלי השליטה. יש מקרים, שבהם נזקפת המשכורת אמנם לזכותם של בעלי השליטה, ומשולם עליה מס ודמי ביטוח לאומי, אך בפועל העסק

אינו מסוגל לשלמה. יש מקרים, שהרווח נמוך ויווצר הפסד או שלא ניתן לקזז את המקדמות ששולמו בשל הוצאות עודפות. יש מקרים שהמקדמות הוקטנו והרווח גדל מהמשוער. הגדלת המשכורת היא אפשרות להקטנת הרווח ולאי חיוב בריבית ובהפרשי הצמדה, לפי סעיף 190(א)(2) לפקודת מס הכנסה.

אם התוצאות העסקיות הן שליליות - אין טעם בזקיפת משכורות גבוהות לבעלי השליטה. מצד שני, יש חברות פרטיות שביטלו בזמן מקדמות מס, בטענה שכל רווחיהן מחולקים כשכר למנהלים. כדאי לבדוק אם זהו המצב בפועל.

כל שכר אשר משולם לבעל שליטה בגין שנת 2009, ואשר ניכוי המס בגינו ישולמו מ-1 בינואר 2010 עד 31 במארס 2010, יוכר כהוצאה, בתנאי שניכוי המס ישולמו עד 31 במארס 2010 בצירוף הפרשי הצמדה. אפשר לרשום ולשלם מענקים לעובדים ולקרובים שאינם בעלי מניות גם בשנת המס הבאה, עד למועד עריכת הדוחות השנתיים.

החזקת כלי רכב

כלי רכב של חברה - הממונים מאמצעיה הכספיים והרשומים בפנקסי חשבוניותיה - רשומים במשרד הרישוי ע"ש מנהליה או בעלי תפקידים אחרים. זאת, בין היתר, כדי שלא להפסיד 10% ממחיר ה"מחירון" בעת מכירת כלי רכב שהיה בבעלותה של חברה זו.

נציבות מס הכנסה נדרשה לעניין. בתוספת מס' 1 להוראת ביצוע 6/90, מיום 2.8.1993, בנידון "טיפול בנכסים שנבנו בכספי תאגיד ונרשמו על שם בעלי מניות, מנהלים, או אנשים אחרים", קבעה כי במקרה שכזה תבסס החברה את הרישום בצורה זו ובהוכחות כלהלן:

- א. יש להוכיח כי הרכב רשום בספרי החברה, וכי הוא מופיע במאזן שלה.
- ב. יש לציין בביאור למאזן כי הרכב הוא בבעלות החברה, אף על פי שהוא רשום על שם אדם פרטי.
- ג. החברה התייחסה אל הרכב, מהיבט המס, כאילו הוא שייך לה. לדוגמה: היא התייחסה אל הרכב כאל נכס קבוע; היא תבעה בגינו פחת; היא דיווחה בקשר אליו על רווח הון במכירה; וכד'.
- ד. יש להוכיח כי הרכב משמש בפועל את החברה; או, הוא בשימוש של בעל המניות בחברה; או, הוא בשימוש של המנהלים הפעילים בחברה.
- ה. החברה תמציא לפקיד השומה, בתוך 30 יום ממועד רכישת הרכב, תצהיר בכתב, חתום בידי החברה והבעלים הרשום של הרכב, כי אמנם הרכב רשום ע"ש אדם פרטי, אולם הוא בבעלות החברה ובשימושה.
- ו. יוצהר כי ידוע למצהירים שאמנם יראו את הרכב כאילו הוא רשום על שם החברה, כי תהיה אפשרות לעקלו, או לפעול כל פעולה אחרת לצורך גביית מסים, שהחברה חייבת לשלם או תהיה

חייבת לשלם; וכן יוצהר, שהמצהירים מביעים את הסכמתם, שרשויות המס יודיעו למשרד הרישוי, כי הרכב הוא בבעלות קניינית של החברה. כיום השתנתה הדעה, והדבר נמצא במחלוקת בין רשות המסים ללשכת רואי החשבון בישראל. כיום, רשות המסים טוענת שלא יוכרו הוצאות רכב בחברה, אם הרכב לא רשום במשרד הרישוי על שם החברה. הדבר נכון לגבי רכבים שנרכשו מספטמבר 2007. יש חוות דעת שסותרות את עמדת רשות המסים.

- תקנות ההכרה בהוצאות רכב השתנו. מחד, שווי השימוש עולה ב-3 השנים הקרובות, ומאידך, ההכרה בהוצאה הפכה להיות פשוטה יותר. רכב, שמעביד העמיד לרשות עובדו (נזקף השווי), כל ההוצאה תותר למעביד. באשר לרכב ברשות עצמאי, ההוצאה תותר על פי הגבוה מבין ההוצאה בניכוי שווי רעיוני (על פי קבוצת השימוש הרשומה ברישיון הרכב) לבין 45% מן ההוצאה. נוסף על כך, הנושא של רכב, שאינו מוצמד לעובד ובתום יום העבודה נשאר במקום העבודה (ואין מדובר בבית מגורים), הוסדר והוגדר כ"רכב תפעולי". כל הוצאות הרכב התפעולי הותרו בניכוי. נוסף על כך נקבע שיש לזקוף שווי לאופנוע שנפח מנועו עולה על 125 סמ"ק, וכך אופנוע כאמור נכלל בהגדרת רכב, ולא כל ההוצאה תותר אלא על פי הכללים. את הקילומטרים עדיין יש לספור. ייתכן מצב שבו פקיד השומה לא יתיר בניכוי את הוצאות הרכב מפני שלא נרשם מספר הקילומטרים (ראו הילכת קימה). כמו כן רישום רווח הון בעת מכירת רכב בידי יחיד, שלא הותרו בו כל ההוצאות, מצריך חישוב קילומטרים.

נסיעות לחוץ לארץ

הזמנות לתערוכות, לקונגרסים ולהשתתפות בהשתלמויות ובירידים, וכן כל מסמך המעיד כי הנסיעה לחו"ל הייתה לצורך עסקים - כדאי לשמור. כך גם מסמכים המעידים על יעדי הנסיעה ומועדי הנסיעה, יומן פגישות והתעניינות במוצרים, מסמכי משא ומתן עם יצרנים וספקים בחו"ל, או כל מסמך התקשרות הכרוך בחו"ל. רצוי גם לשמור על כל הקבלות בגין הוצאות שונות הכרוכות בנסיעה לחו"ל. אסמכתות אלה ישכנעו את פקיד השומה שההוצאות היו עסקיות. בנובמבר 2001 פורסם, כי נציבות מס הכנסה תחמיר את הפיקוח על נסיעות לחו"ל לצורכי השתלמויות. בכוונת הנציבות לבחון כל השתלמות וכל כינוס הכרוך בנסיעה לחו"ל. נציגי הנציבות אמרו

לנשיא לשכת יועצי המס, כי לאחרונה הם היו עדים לתופעה של השתלמויות, אשר בהן גם הקהל וגם המרצים היו **מהארץ**; ואלה נערכו **בחוץ לארץ** ללא כל הצדקה!
לפי התקנות יוכרו ההוצאות הבאות הכרוכות בנסיעה לחו"ל בשנת 2009:

א. כרטיס טיסה

אם הטיסה היא במחלקת תיירים - 100% ממחיר הכרטיס; אם הטיסה היא במחלקת עסקים או במחלקה ראשונה - 100% ממחיר כרטיס טיסה במחלקת עסקים באותה טיסה.
מי שטס במחלקה ראשונה, רצוי שיצטייד באישור על מחיר הטיסה במחלקת עסקים.

ב. לינה בחו"ל

בנסיעה שכללה עד 90 לינות: בעבור 7 לינות ראשונות - כל הוצאות הלינה לפי קבלות או 239 דולר ללינה, לפי הנמוך ביניהם.
בעבור שאר הלינות: עד 105 דולר ללינה - לפי קבלות; מעל 105 דולר ללינה - 75% לפי קבלות, אך לא פחות מ-105 דולר ללינה.
בנסיעה שכללה יותר מ-90 לינות - לפי קבלות, אך לא יותר מ-105 דולר ללינה.
שתי נסיעות או יותר, שלא הייתה ביניהן שהייה רצופה בישראל של 14 יום לפחות, ייחשבו לנסיעה אחת (רק בנסיעה של למעלה מ-90 לינות).

ג. שכירת רכב

סכום ההוצאות שיוכר: עד 52 דולר ליום. לפי הבהרות נציבות מס הכנסה, סכום ההוצאה כולל גם הוצאות הפעלת הרכב, כגון: לדלק ולחנייה.

ד. הוצאות אחרות

אם נדרשו הוצאות לינה - יוכרו הוצאות אלה עד 67 דולר ליום; אם לא נדרשו הוצאות לינה - יוכרו הוצאות אלה עד 112 דולר ליום.

ניכוי הוצאות כיבוד

מותרים בניכוי 80% מההוצאות שהוציא הנישום לכיבוד קל במקום העיסוק שלו, דהיינו: המקום שבו הנישום מנהל דרך קבע את עיסוקו. יתרת 20% מההוצאות לא תותר בניכוי, ויחולו עליה הוראות בדבר מקדמות בשל הוצאות עודפות. כ"כיבוד קל" ייחשבו משקאות קרים ומשקאות חמים, עוגיות וכיו"ב פריטי מזון קלים הניתנים לאורח, המבקר במקום העיסוק לצורכי פעילותו של הנישום וכן לעובדים. הוצאות אחרות למזון ולמשקה לא ייכללו בגדר "כיבוד" (לדוגמה: ארוחה עסקית הניתנת לאורח).

יצוין כי לא מותר ניכוי הוצאות בשל אירוח בארץ, למעט ניכוי הוצאה סבירה לאירוח אדם מחו"ל (תקנה 3 לתקנות).

ניכוי הוצאות לינה וארוחת בוקר בארץ

מותר ניכוי הוצאות לינה, אם הלינה נעשתה במרחק של פחות מ-100 ק"מ ממקום העיסוק הקבוע או ממקום המגורים, אלא אם כן פקיד השומה אישר כי הלינה הייתה הכרחית לייצור הכנסה.

ניכוי הוצאות לינה שהוצאו בייצור הכנסה, בשל לינה במרחק של 100 ק"מ ויותר ממקום העיסוק או ממקום המגורים, או לינה שפקיד השומה אישר כאמור לעיל. יש תקרה לסכומים המותרים בניכוי.

התקרה היא בסך התקרה הקבועה בתקנה 2(ב)(1)(ב) לתקנות, לגבי לינה בחו"ל, החל מהלינה השמינית ואילך, כשהיא מתורגמת לשקלים לפי השער היציג הידוע במועד הלינה. נכון לשנת 2009 סכומי התקרה הם כלהלן:

- לינה שעלותה נמוכה מ-105 דולר - מלוא הסכום.

- לינה שעלותה גבוהה מ-105 דולר - 75% מהסכום, אך לא פחות מ-105 דולר.

הוצאות לארוחת בוקר הכלולה במחיר לינה יותרו בניכוי אם הלינה מותרת בניכוי כאמור. על הוצאה לארוחת בוקר, המותרת כאמור בניכוי, לא תחול ההוראה הנוגעת להוצאות אש"ל (תקנה 2(3) לתקנות) והיא תיחשב לחלק מהוצאות הלינה.

התיקון האמור אינו חל על לינה הנדרשת לצורך השתתפות בכנס בתחום עיסוקו של הנישום וחלים כללי ניכוי הוצאות על פי סעיף 17 לפקודה ואילך.

מחקר ופיתוח

לפי סעיף 20א לפקודה - הוצאות מחקר ופיתוח של בעל מפעל, לשם פיתוחו, או קידומו של מפעלו, יוכרו בשנה השוטפת, אם המחקר בוצע בתחומי התעשייה, החקלאות, התחבורה או האנרגיה, וכן אושרו ההוצאות על ידי המדען הראשי של משרד התעשייה והמסחר. אם בעל המפעל לא עמד בתנאים אלה, יותר ניכוי הוצאה בשלושה שיעורים שווים החל בשנת המס שבה שולמו.

לפני מתן הלוואות לחברות מחקר ופיתוח, מומלץ לשקול את הכדאיות של השתתפות במחקר כנגד תמלוגים עתידיים.

לפי סעיף 46א לפקודה, התקרה הכוללת לניכוי בשל תרומות ומחקר ופיתוח והגבלה ל-50% מהכנסתו של הנישום בשנת המס.

הוצאות בגין השקעה בחיפושי נפט ובסרטים

כללים לחישוב המס בשל החזקה ומכירה של יחידות השתתפות בשותפות לחיפושי נפט, התשמ"ט-1988 מאפשרים להשקיע בחיפושי נפט, אם בהשקעה ישירה בשותפות ואם בדרך של רכישת יחידות השתתפות נסחרות בבורסה ולתבוע להכיר בהשקעה כהוצאה בשנת המס.

סכום ההוצאה, שיותר ניכיה למי שרכש יחידות השתתפות אלה הנסחרות בבורסה, יהיה על פי דוח של השותף המנהל ולא יותר מהסכום שהוציא.

מכירת יחידות השתתפות אלה בבורסה למי שתבע את ניכוי המס הקודמת, לא תהיה פטורה ממס רווח ההון. לאור זאת, ההשקעה עשויה להיות כדאית בייחוד לנישום שיש בידיו הפסדי הון בלתי מנוצלים.

הוצאות סוציאליות

ניכוי בשל דמי ביטוח לאומי

מועד הפירעון האחרון של תשלום דמי ביטוח לאומי לעצמאיים הוא עד 15 לינואר 2010. למרות זאת, רצוי ומומלץ להקדים ולשלם את הסכומים, אשר חובה לשלמם, עוד בשנת 2009, ולקבל אישור על כך. ללא האישור, לא יוכרו התשלומים בידי פקיד השומה.

לפי פקודת מס הכנסה, 52% מדמי הביטוח הלאומי, ודמי ביטוח בריאות בשיעור רגיל, או 31.52% משיעור מופחת של דמי ביטוח לאומי - מותרים בניכוי מהכנסתו החייבת במס.

מומלץ להסדיר את תשלום חובות דמי הביטוח הלאומי בהקדם האפשרי, ולא לחכות עד היום האחרון של שנת המס. מבוטחים, שהכנסתם גדלה בשנת 2009, ושהיא מעבר לסכום שלפיו הם משלמים דמי ביטוח, רצוי שיגדילו את התשלום השנה, כדי לקבל את הניכוי ממס הכנסה עוד בשנה זו.

שלא כרשויות המסים, הזקופות לזכות החשבון כל תשלום המשולם - זוקף המוסד לביטוח לאומי אותו לאחר שייקלט החיוב במחשב.

תשלומים ללא חיוב מהמוסד לביטוח לאומי אינם נקלטים; וכך צפוי שהם לא ייכללו באישור המוסד, שעל פיו מותרים בניכוי תשלומי דמי הביטוח הלאומי לצורכי מס הכנסה בשנת המס 2009.

אפשר להסדיר את חובות העבר באמצעות פנייה אל המל"ל לפני שיווצר בו לחץ ועומס בעבודה (מומלץ שבוע לפני תום השנה), כדי שתשלומים אלה ייקלטו במחשב.

נשים, העובדות בעסקי בעליהן, נחשבות ל"אישה עוזרת". הן משלמות דמי ביטוח לאומי כעצמאיות.

אם פקיד השומה השתכנע שהאישה עובדת ביגיעה אישית בעסק שההכנסה ממנו נזקפת לבעל, יותרו דמי הביטוח הלאומי בניכוי כתוספת לניכוי שמקבל הבעל על דמי הביטוח הלאומי שהוא משלם בעבור עצמו.

יש גמלאות המבוססות על הכנסה, שבעבורה שולמו דמי ביטוח לאומי. את הגמלאות אפשר להגדיל בדרכים האלה:

1. **דמי לידה** - משתלמים ל-14 שבועות, ולכן לאישה בהיריון מוטב להסדיר את דמי הביטוח שלה; ואם אפשר - להעתיק הכנסה מהשנה הבאה לשנת 2009, אם ההעתקה לא תפגע בתשלומי מס הכנסה.
 2. אם שולם בונוס או שכר נוסף בעקבות הסכם בגין עבודה בשנה קודמת, ונערך חישוב פריסת דמי ביטוח בהתאם, אפשר לפנות אל המל"ל לשם הגדלת תגמול ביטוח שחושב לפי ההכנסה בשנה הקודמת.
 3. **תגמולי מילואים** - הגדלת התשלומים לשם הגדלת התגמול מהמוסד לביטוח לאומי בעבור תגמולי מילואים אינה כדאית ברוב המקרים, משום שאם משרתים במילואים פחות מ-40 יום, דמי הביטוח עולים על התגמול. כאשר שני בני-הזוג משלמים דמי ביטוח בנפרד, או כאשר הם מבוטחים בנפרד, יינתן הניכוי בעד כל אחד מהם לחוד (!).
- למס הכנסה נוסף גם "מס" ביטוח לאומי. המוסד לביטוח לאומי שואב את הנתונים לחישוב דמי הביטוח לאומי ממחשבי מס הכנסה. ולכן יחול חיוב דמי הביטוח על ההכנסה מן הפעילות הפסיבית על בן-הזוג שהכנסתו גבוהה מהכנסת בן-הזוג האחר; אלא אם כן רלוונטי סעיף 66(ב) לפקודה, או תקנה 24 לתקנות הביטוח הלאומי משנת 1971. עוד בנושא ראו במאמרה של רו"ח אורנה צח (גלרט), שמסכם את נושא הביטוח הלאומי בשנת 2009.
- הסכמי שומות ניכויים מהווים נקודת מוצא לתביעת המל"ל לדמי ביטוח בעבור ההגדלה. יש להעדיף בהסכמים מסוג זה לכנות את התוספת כסכום החייב בהוצאה עודפת.

קופות גמל לפיצויים

לפני תשלום לקופת פיצויים - יש לבדוק, אם אפשר לנכות את התשלום מההכנסה החייבת במס, ואם תשואת קרן הפיצויים מצדיקה הפקדה בקופה.

את סך ההתחייבויות לתשלום פיצויים, תגמולים ודמי חופשה, כולל לבעלי שליטה בחברה, מוטב לשלם עד סך התקרות המותרות לפני תום שנת המס. פיצויים ותגמולים, שלא ייפרעו השנה, לא יותרו לניכוי בשנת המס העכשווית. מי שלא מדווח בשיטת המזומנים, יכול לנכות כהוצאה תשלומים סדירים לקופ"ג בקשר לפיצויים, לתגמולים ולקצבה בעבור דצמבר 2009, בתנאי שהם ייפרעו עד סוף ינואר 2010.

יש לערוך את חישוב הסכומים הדרושים לכיסוי התחייבות לפיצויי פרישה של העובדים. הסכומים יותר לניכוי רק אם הופקדו, עד תום שנת המס ובהתאם לכללים, בקופה לפיצויים מאושרת.
יש לבדוק, אם אין עודפי כספים ביעודה לפיצויים על העתודה לפיצויים, העולים על העתודה (בתוספת שיעור תוספת היוקר כשהסכום שלו מוגדל ב-10%). במקרה זה, יש לצמצם את סכום ההפקדות בקופה לפיצויים.

תשלום פער שוטף בקופ"ג לפיצויים אפשרי עד יום 31.12.2009 באישור מנהל רשות המסים בישראל. בעקבות תיקון 3 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, קופות פיצויים ימשיכו להתקיים עד תום שנת 2010. כמו כן אי אפשר להפקיד בקופה בגין עובד, שעד תום שנת 2007 לא הפקידו בעבורו בקופה.
המשמעות - החל מחודש ינואר 2008 מעביד אינו יכול לפתוח חשבון חדש בקופה מרכזית לפיצויים.

הפרשה על הכנסה משכר המהווה בסיס לפנסיה

החל משנת 2008 חלה חובה על כל מעביד לדאוג לכל עובד שאין לו "הסדר פנסיוני מטיב", שיפקיד בעבורו לביטוח פנסיוני מקיף באמצעות הפקדת עובד ומעביד.
הפקדות עובד ומעביד - כל אחד - יהיו 0.833% בשנת 2008 ויגיעו ל-5% עד שנת 2013.
ההפקדה אמורה להיות על השכר המשולם לעובד, או על השכר הממוצע במשק, הנמוך מביניהם.
פירוט ראו בצו הרחבה לביטוח פנסיוני מקיף במשק המדינה על פי חוק הסכמים קיבוציים, התשי"ז-1957.

קופות גמל לקצבה

קופות גמל

כמו בכל שנה, גם השנה נעשו שינויים בתחום קופות הגמל.
תיקון מס' 3 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (חוק קופות הגמל), קובע למעשה שקופות הגמל לתגמולים לא יוכלו לפעול במתכונת הקיימת, והן יפעלו כקופות גמל לקצבה. החוק מגדיר שני סוגי קופות חדשות: קופה משלמת לקצבה; וקופה שאינה משלמת לקצבה. לפיכך, הפכו קופות הגמל ההוניות להיות סוג של קופת גמל לקצבה.
קופת גמל לא משלמת לקצבה הנה קופת גמל לקצבה לכל דבר, פרט לכך שבמועד הפרישה הכספים שנצברו בה לא יימשכו כקצבה באמצעותה, אלא באמצעות קופת גמל אחרת - משלמת לקצבה - שאליה יועברו הכספים שנצברו, כדי שתשלם קצבה לפורש.
בכך מתבטל למעשה מסלול התגמולים.

בהיותה קופת גמל לקצבה, החוק לא מאפשר למשוך ממנה את הכספים שנצברו בה באופן חד-פעמי (הוני). עם זאת, בהגיע העמית לגיל פרישה, יוכל להוון חלק מכספי הצבירה כחוק. כלומר ההיוון יחוב במס כהיוון קצבה, אם יוכיח הפורש שמובטח לו סכום קצבה מזערי בסך 3,850 ש"ח (שיעודכן בחודש מארס של כל שנה, לפי שיעור עליית המדד), לתקופה של כ-200 חודשים.

משיכת הכספים באופן חד-פעמי על ידי מי שאינו עומד בתנאים האמורים (גיל, הוכחת קצבת מינימום), מהווה "משיכה שלא כדין", שחייבת במס מינימלי בשיעור 35% (עד לגובה המס השולי - הגבוה מביניהם), על פי סעיף 87 לפקודה.

כלומר, נישום שצבר בקופת גמל משלמת לקצבה כ-3,850 ש"ח לחודש, למשך כ-200 חודשים בעתיד, יוכל להוון את יתרת הכספים שמעבר לסכום האמור. מי שירצה להוון, יחוב במס על היוון הקצבה. אין מדובר במשיכה של קופ"ג הונית בהיתר, אלא מדובר בהיוון קצבה לכל דבר ועניין. למען הסר ספק, מדובר רק בכספים שהופקדו לקופות השונות החל מ-1.1.2008.

יש להפנות תשומת לב למשיכה מקופ"ג לקצבה רק בגיל פרישה. אם רוצים פטור ממס בגין משיכה כדין, הרי משיכה מקופ"ג הונית ללא חבות במס חלה אף מגיל 60.

הזיכוי בגין הפקדה בכל סוגי הקופות בשנת 2009 עומד על 35%.

הפקדה לביטוח חיים במסגרת פוליסת פרט תעניק זיכוי בשיעור 25%.

ההפקדה המרבית שיכול מעביד להפקיד לקופת גמל עבור עובד, בלי שייזקף שווי לעובד, עומדת בשנת המס 2009 על 7.5% מ-380,544 ש"ח (4 פעמים תקרת השכר הממוצע במשק).

כיום, יש אי חבות במס על קצבה בסך 7,520 ש"ח לחודש. אי חבות ולא פטור של הכול, בהנחה שלנישום אין הכנסות נוספות. 35% מן הקצבה פטורים ממס. יתרת הקצבה (65%) אינה מקימה חבות במס, מאחר שיש נקודות זיכוי לעובד.

השיעור המרבי להפקדת מעביד עבור עובד שכיר לקופת גמל ולאובדן כושר עבודה + קצבת שאירים עומד על 7.5%.

שיעור ההפקדה המרבית המותרת לביטוח מפני אובדן כושר עבודה עומדת בשנת 2009 על 3.5% מתקרה של 380,544 ש"ח.

מעביד שיפקיד עבור עובדו לקופת גמל בשיעור העולה על 4% (חלק המעביד), יצטרך להפחית משיעור ההפקדה המרבי לביטוח מפני אובדן כושר עבודה.

דוגמה: מעביד הפקיד עבור עובדו לקופת גמל 6%.

היתרה המותרת להפקדה לאובדן כושר עבודה: $3.5\% - 2\% = 1.5\%$ $6\% - 4\% = 2\%$

סיכום ביניים - קופ"ג לקצבה לא משלמת, אלא אם כן יועברו הכספים לקופ"ג משלמת לקצבה. הכספים ישולמו כקצבה (אם לא נצברו 3,850 ש"ח לחודש), או בהיוון (אם נצברו 3,850 ש"ח בקצבה לחודש, לתקופה של כ-200 חודשים).

כעת נפרט את צורת ההפקדה לעמית שכיר ולעמית עצמאי. הבחנה נוספת שיש לבצע היא בין עובד רגיל לבין בעל שליטה.

בעל שליטה

על פי סעיף 32(9)(א)(2) לפקודה, ההפרשה לקופת גמל לקצבה או לפיצויים עבור בעל שליטה המוכרת לחברה בשנת המס 2009 היא: 10,980 ₪ לשנה.

סכום שמעביד יפקיד לקופת גמל לפיצויים עבור בעל שליטה יקוזז מתקרה זו ויפחית את ההוצאה המותרת לתגמולים.

לכן לא כדאי (מיסויית) למעביד להפקיד לקופת גמל לפיצויים בעד בעל השליטה.

המלצתנו להפקיד בקופ"ג לקצבה את הסכום המרבי.

סוגי העמיתים

מלבד הבחנה בין עמית שכיר (שמעביד גם מפקיד בעבורו בקופ"ג) ועמית עצמאי (שייתכן והינו שכיר, אולם המעביד לא מפקיד בעבורו בקופ"ג, אלא העובד משלם בעבורו בקופ"ג), יש שלושה סוגי עמיתים נוספים.

עמית מוטב יחיד שבשל הכנסתו שולמו בעדו - בקופ"ג לקצבה, בשנת 2009, כ-16% מהשכר הממוצע שעומד על סך של 15,222 ש"ח.

עמית יחיד - יחיד שאינו עמית מוטב שמתקיים בו אחד מאלה:

1. הוא נולד לפני שנת 1961.

2. הייתה לו בשנת המס הכנסה מעבודה, שבשלה הוא זכאי לקצבה על פי דין או חוזה.

יחיד - אינו עמית מוטב, ואינו עמית יחיד (כך לפי הגדרת הפקודה: לעניין קופת גמל דין עמית יחיד ודין יחיד היינו הך).

ניכוי בגין הפקדה בקופ"ג

עמית מוטב יכול ליהנות מניכוי בגין הפקדות בקופ"ג לקצבה שלו, או של בן זוגו, או של ילד מעל גיל 18.

כל עמית אחר ייחנה מניכוי (בהתקיים תנאים) בגין הפקדה שלו או של בן זוגו.

הניכוי בעמית מוטב

1. 11% מן ההכנסה לעמית עצמאי. ההכנסה לעמית עצמאי היא 93,600 ש"ח.

2. נוסף על כך 7%-11% מן ההכנסה הנוספת.

הכנסה נוספת היא הנמוכה מבין אלה:

א. הכנסה חייבת של יחיד לפני הניכוי בגין תשלום לביטוח לאומי, ובגין הפקדה בקופ"ג, שאינה הכנסה מבוטחת עד לסכום של 93,600 ש"ח בשנה.

ב. הכנסה חייבת של יחיד לפני הניכוי בגין תשלום לביטוח לאומי, ובגין הפקדה בקופ"ג עד לסכום של 376,800 ש"ח לשנה, בניכוי ההכנסה המבוטחת, או סכום של 376,800 ש"ח, על פי הגבוה מביניהם.

לעתים ניתן לקבל זיכוי גבוה מ-7% בגין הכנסה נוספת, אם ההפקדה היא מעל 12%, ואז ניתן לקבל שיעור נוסף על הניכוי של 7% עד תקרה מרבית של 11%.

הניכוי כעמית יחיד/יחיד

7% מהכנסה מזכה שאינה הכנסת עבודה, ובמקרה זה הכנסה מזכה יהיו 132,000 ש"ח. אם לעמית הייתה גם הכנסת עבודה, ינו מן הסכום לעיל 93,600 ש"ח, או הכנסת עבודה כנמוך.

ניתן לקבל ניכוי מעל 7%, אם הופקדו מעל 12% ובמקסימום 16%, וכך יינתן ניכוי מרבי של 7% בתוספת 4% (מקסימום 11%).

אם יש הכנסת עבודה: כנמוך מבין 5% מן ההכנסה המזכה - 93,600 ש"ח, שההכנסה שבגינה הפקידו אינה מבוטחת, או 5% מהכנסה של 376,800 ש"ח בניכוי הכנסה מבוטחת כנמוך.

זיכוי בגין הפקדה בקופ"ג

עמית מוטב מקבל זיכוי בגין הפקדה בקופ"ג לקצבה, בגין הפקדה גם בעבור ילדו, אם ילדו מעל גיל 18.

כל העמיתים מקבלים זיכוי גם בגין הפקדה בעבור בן זוג. הזיכוי ניתן רק מחלק שלא ניתן זיכוי בגינו, למישהו אחר.

זיכוי עמית מוטב

כגבוה מבין:

1. 1,752 ש"ח.

2. כנמוך מבין:

א. לא הייתה לעמית הכנסה מבוטחת, 5% מן ההכנסה בסך 187,200 ש"ח.

ב. הייתה לעמית הכנסה מבוטחת, אזי סיכום של:

1. 7% מהכנסתו המבוטחת עד למקסימום של 93,600 ש"ח (לא אם מדובר בעצמאי או שכיר).
2. 5% מהכנסתו, שאינה הכנסה מבוטחת עד לסכום של 187,200 ש"ח בניכוי סכום של 93,600 ש"ח, או סכום הכנסתו המבוטחת כנמוך, רק בתנאי שהייתה הפקדה באופן עצמאי (כעמית עצמאי).

עמית יחיד/יחיד

כגבוה מבין:

1. 1,725 ש"ח.
2. א. 5% מהנמוך בין הכנסה מזכה לבין תקרה של עד 132,000 ש"ח, אם למבוטח לא הייתה הכנסת עבודה.
ב. 7% מהנמוך בין הכנסת עבודה עד לתקרה של 93,600 ש"ח, אם למבוטח הייתה הכנסת עבודה.

ביטוח מפני אובדן כושר עבודה

מדיניות רשות המסים בדבר התרת ההוצאה בניכוי בגין פרמיה המשולמת לתוכנית ביטוח מפני אובדן כושר עבודה, לשכיר שמעבידו אינו רוכש אותה בעבורו, היא כדלקמן:

- א. עובד שכיר, שמעבידו אינו רוכש בעבורו פוליסה בגין אובדן כושר עבודה, רשאי ליהנות מהטבת מס בגין פרמיות ששילם לפוליסה, כאמור.
- ב. הטבת המס היא התרת הוצאה בניכוי בשיעור של עד 3.5% ממשכורתו (שאינה מבוטחת, כאמור בסעיף א' לעיל), תקרת המשכורת לצורך הפקדה היא ארבע פעמים השכר הממוצע במשק.
- ג. תוכנית הביטוח לא תוכר כקופ"ג, ולא תותר בגין הפרמיה הטבת מס נוספת באמצעות זיכוי לפי סעיף 45 לפקודה, או ניכוי לפי סעיף 47 לפקודה.
- ד. ההוצאה תותר בניכוי כפוף להגשת דוח לפקיד שומה על הכנסות המבוטח.
- ה. הכנסות, המתקבלות על פי הפוליסה או הנספח לביטוח מפני אובדן כושר עבודה, חייבות במס לפי סעיף 3(א) לפקודה, ובדרך כלל נחשבות להכנסה מיגיעה אישית.
- ו. היה והופקד לעובד לקופ"ג בשיעור של יותר מ-4%, אזי יפחיתו אחוז אחד משיעור ההפקדה בביטוח מפני אובדן כושר עבודה כאשר שיעור ההפקדה בקופ"ג עולה על 4%. לדוגמה, הופקדו 6% בקופ"ג, יפחיתו 2% משיעור ההפקדה המרבי לאכ"א.

- ז. כללי ההפקדה בביטוח מפני אובדן כושר עבודה לעצמאי ולבעל שליטה זהים למפורט לעיל.
ח. משכורת לעניין זה, למעט שווי שימוש ברכב.

הפרשות לקרנות השתלמות

א. קרן השתלמות לעצמאי

לפי סעיף 17(א5) לפקודת מס הכנסה מותר לעצמאי לנכות 4.5% מהכנסתו לתשלום לקרן השתלמות - מעבר ל-2.5% מהכנסתו עד 234,000 ש"ח בשנת המס 2009. כדי לזכות במרב ההטבות, יש להפקיד 7% מן ההכנסה מעסק עד 234,000 ש"ח - 16,380 ש"ח; ומהם יהיה ניכוי (עד 4.5% מ-234,000 ש"ח) - 10,530 ש"ח. דהיינו, מן הסכום שהופקד, במגבלת הכנסה קובעת, יפחיתו 2.5% מן ההכנסה הקובעת והיתרה תותר בניכוי. אם נישום הוא שכיר ועצמאי, ועל הכנסתו כשכיר שילם לו מעבידו לקרן השתלמות - סך ההכנסה לצורכי הניכוי, הנמוך מבין אלה:

1. הכנסת הנישום מעסק או ממשלח יד (נניח 234,000 ש"ח, מתוכם 70,000 ש"ח כשכיר).
2. 234,000 ש"ח, בניכוי המשכורת שבעבורה שילם המעביד לקרן השתלמות. לדוגמה (הסכומים בש"ח):

1. הכנסת הנישום כעמית עצמאי - 180,000 ש"ח
 2. סכום ההכנסה המרבי שבעבורו מותר ניכוי לקרן השתלמות 234,000
- פחות הסכום, שבעבורו שילם המעביד לקרן השתלמות 70,000
- 164,000

סכום התקרה - הנמוך בין 1 ל-2 **164,000**

חישוב הניכוי:

8,000	סכום ששולם
<u>4,100</u>	בניכוי 2.5% מסכום התקרה 164,000
3,900	יתרת תשלום מותרת לניכוי
<u>7,380</u>	הגבלת הניכוי עד 4.5% מ-164,000

3,480

סכום שלא נוצל לניכוי

הסכום שיוכר לו הוא: 3,900 ש"ח.

בסעיף 9(16ב) לפקודה נקבע פטור ממס לסכומים, שמשך יחיד עצמאי מקרן ההשתלמות שלו ובכלל זאת סכומי הריבית, הפרשי הצמדה ורווחים אחרים. זאת, בנוסבות ובתנאים המסוימים להלן:

- לאחר שלוש שנים ממועד התשלום הראשון - אם שימשו הכספים לצורך ההשתלמות של העצמאי, וכן אם היחיד הגיע ל"גיל פרישה".
 - לאחר שש שנים ממועד התשלום הראשון - ללא כל תנאי.
 - ללא הגבלת תקופה ממועד התשלום הראשון - אם הסכום נמשך בידי הזכאים לקבלת סכומים של היחיד, בעל החשבון, שנפטר.
- סכומים שמשך עצמאי מקרן ההשתלמות, אשר לא נתקיימו בהם התנאים בסעיף 9(16ב) לפקודה, יהיו חייבים במס כהכנסה מעסק או ממשלח-יד, בעת קבלתם, למעט הסכומים שהפריש העצמאי לקרן השתלמות, שלא הותרו בניכוי לאור הוראת סעיף 3(ה2) לפקודה.

ב. קרן השתלמות לעובד

סכומים שמשך עובד מקרן השתלמות, לרבות ריבית, הפרשי הצמדה ורווחים אחרים, יהיו פטורים ממס: אם נמשכו לאחר שלוש שנים מיום התשלום הראשון לחשבון, ובלבד שימשו לצורך השתלמותו; או אם נמשכו לאחר שש שנים, ללא כל תנאי.

סכומים שמשך עובד מקרן השתלמות שלא בתקופות ובנסיבות, כאמור, יחויבו במס, למעט סכום הקרן שמקורה בתשלומי העובד.

כמו כן אם נפטר העובד, הזכאים לסכומים מקרן ההשתלמות רשאים למשוך אותם בפטור ממס, ללא הגבלה בנוגע לזמן המשיכה.

משכורת מרבית שבגינה ניתן להפקיד בשנת 2009, היא 188,544 ש"ח. שיעור ההפקדה הוא: הפרשת מעביד - 7.5% והפרשת העובד - 2.5%. מעבר לכך יש לזקוף שווי לעובד.

יש הגדרה בסעיף 3(ה) לפקודה לעניין הגדרת "משכורת קובעת".

ג. קרן השתלמות לבעל שליטה

לפי סעיף 32(9)(א)(2) לפקודה, מותר לחברה, שהיא בשליטתם של לא יותר מחמישה בני אדם, כמשמעותה בסעיף 76 לפקודה, לנכות בעבור בעל שליטה בה תשלומים שמשלמת חברה, כאמור,

לקרן השתלמות בעבור חבר בעל שליטה, כאשר סכום זה מוגבל ל-4.5% ממשכורת החבר עד לסך של 188,544 ש"ח בשנת המס 2009.

הסכום המרבי שחברה יכולה לנכות מהכנסתה בשנת 2009, בשל תשלומים לקרן השתלמות בעבור חבר בעל שליטה בה, הוא 8,484 ש"ח (4.5% מ-188,544 ש"ח); זאת, אם בעל השליטה ישלם לקרן 2,828 ש"ח לפחות (1.5% = 1/3 מ-8,484 ש"ח), אשר בגינם לא יקבל הטבות מס בשנת ההפקדה, אך הרווחים עליהם יהיו פטורים ממס, אם ישולמו לו בתנאי הפטור שלפי סעיף 9(א16) לפקודת מס הכנסה (על הרוב, בתום שש שנים מפתיחת החשבון).

הפרשות בשיעור 4.5% ועד ל-7% ממשכורת, שאינה גבוהה יותר מ-188,544 ש"ח, לא יותרו כהוצאה בידי המעביד, ולא ייחשבו להכנסה בידי בעל השליטה. אך זאת מותנה בתשלום מקביל של בעל השליטה בשיעור 1.5% ממשכורת, שאינה גבוהה יותר מ-188,544 ש"ח: הפרשה מרבית (6% עובד ומעביד) - 11,312 ש"ח; וניכוי מרבי למעביד 8,484 ש"ח). [כל הסכומים הם ללא שינוי בשנת 2009]

זיכוי בעד הוצאות להחזקת קרוב נטול יכולת

יחיד תושב ישראל זכאי לזיכוי בעד הוצאות החזקת קרוב משפחה נטול יכולת שהוא משותק, מרותק למיטה, עיוור או בלתי שפוי בדעתו, וכן בעד ילד מפגר.

החוק מעניק הקלות למי שהחזיק בן-משפחה במוסד או נקודת זיכוי אחת בגין אותם נטולי היכולת. סעיף 44 לפקודת מס הכנסה קובע כי בחישוב הכנסתו החייבת של יחיד, תושב ישראל, שהוא או בן-זוגו שילם בשנת המס בעד החזקה במוסד מיוחד של ילד, בן-זוג או הורה משותקים לחלוטין, מרותקים למיטה בתמידות, עיוורים או בלתי שפויים בדעתם, או בעד החזקת ילד מפגר במוסד מיוחד, יותר זיכוי ממס בשיעור של 35% מהסכומים ששילם, העולים על 12.5% מהכנסתו החייבת.

יחיד תושב ישראל יהיה זכאי לזיכוי בעד הוצאות החזקת קרוב במוסד לפי סעיף 44 לפקודה, או לנקודות זיכוי בעד נטול יכולת לפי סעיף 45 לפקודה, לפי העניין (להלן: "המזכה"), אם ההכנסה החייבת של המזכה ושל בן-זוגו לא הייתה יותר מ-240,000 ש"ח בשנת המס; ואם למזכה אין בן-זוג - אם היא לא הייתה יותר מ-150,000 ש"ח.

סעיף 45(א) לפקודה קובע כי יחיד, תושב ישראל, שהיו לו בשנת המס ילד משותק, עיוור או מפגר, או שהיה לבן-זוגו ילד כאמור, יובאו בחשבון בחישוב המס שלו או של בן-זוגו שתי נקודות זיכוי בשל כל ילד, כאמור.

ישנם ילדים הסובלים מליקויי למידה, הפרעות קשב והיפראקטיביות. בגין ילדים אלה זכאים ההורים להקלות במס.

זיכוי במס בשל נטול יכולת

סעיפים [44](#) ו-[45](#) לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961 [להלן - "הפקודה"], מעניקים זיכוי במס בגין קרוב נטול יכולת. סעיף 44 לפקודה מעניק זיכוי בגין החזקת ילד, בן זוג או הורה משותקים לחלוטין במוסד מיוחד. סעיף 45 לפקודה מעניק (החל משנת 2003) שתי נקודות זיכוי למי שיש לו ילד משותק, עיוור וכו'.

החל מהחוק לתיקון הפקודה (מס' 105), התשנ"ה-1995, אי אפשר ליהנות הן מהוראות סעיף 44 לפקודה והן מהוראות סעיף 45 לפקודה.

עד החוק לתיקון הפקודה (מס' 132), התשס"ב-2002, היה אפשר ליהנות משתי נקודות זיכוי בגין קרוב נטול יכולת, אף בעד הורה או הורה של אחד מבני הזוג.

אפשרות הזיכוי מכוח הסעיפים האמורים לעיל הותנתה בגובה ההכנסה של הקרוב נטול היכולת וכן זוגו. כך [לפי תקנות מס הכנסה \(זיכוי בעד נטול יכולת וזיכוי בעד הוצאות בשל החזקת קרוב במוסד\)](#), התשנ"ו-1996 [להלן - "התקנות"]. נחזור ונדגיש כי מדובר בהכנסות נטול היכולת.

בחוזר פנימי שהופץ במס הכנסה בלבד בשנת 2004 נקבע כך:

1. "ילד" - ייתכן אף אם הוא מבוגר לגילו.
 2. לצורך ההקלה מכוח סעיף 45 לפקודה נקבע שנטול היכולת חי בפועל בבית הוריו, או מתגורר במוסד, בדיוור מוגן או בדיוור עצמאי, אך נתמך על ידי הוריו.
 3. הכנסתו של נטול היכולת, לרבות קצבת נכות, אינה עולה על כפל סכום קצבת הנכות המלאה (200%) - כ-4,000 ש"ח.
 4. כמו כן הוגדר נושא של נטול יכולת במקרה של ליקוי למידה.
- שאלה מעניינת היא: איך מתיישבות הוראת החוזר, בעיקר הסעיף השלישי בו, עם הכתוב בתקנות לגבי הכנסות המזכה?
- בחוזר דובר על הכנסה מקסימלית של כ-50 אש"ח, ובתקנות דובר על הכנסה של כ-140 אש"ח.
- נשאלת השאלה: מה דין אפוטרופוס לעניין נקודות זיכוי מכוח סעיף 45 לפקודה - האם אפוטרופוס דינו כהורה, או לאו?

לכאורה ניתן ללמוד מהפקודה שאפוטרופוס דינו כהורה. הרי [סעיף 106 לפקודה](#) מחייב במס את האפוטרופוס בגין הכנסות פסול הדין, בשיעור כאילו היה חייב בהם פסול הדין וכו' (ראה גם את [מאמרם של עו"ד טלי ירון-אלדר ועו"ד רו"ח שגי אגרשגורן, שפורסם בירחון "ידע למידע" 256](#), ינואר 1998, בנושא השפעת בני המשפחה על המיסוי, כאשר משנת 1998 נקבעו בנושא כמה פסקי דין, וברובם נקבע כפי שחשבו לנכון ירון-אלדר וגרשגורן).

והנה, בעמ"ה 1116/08 (לא פורסם)(*)¹, בתיק נגד פקיד שומה ת"א 1 ונגד פקיד שומה פ"ת - חל שינוי בעמדת פקיד השומה.

בתיק הראשון, נגד פקיד שומה ת"א, הודיע בא כוחו של פקיד השומה כי בקרוב יצאו הנחיות של רשות המסים בנוגע לסעיף 45 לפקודה, שיכללו הנחיות לגבי אפטרופוס, והמצב לא יישאר כפי שהוא היום.

בתיק השני, נגד פקיד שומה פ"ת, צוין כי פקיד השומה כבר העניק את נקודות הזיכוי לאפטרופוס (אח). בהמשך לפסק הדין האמור נמחק הערעור, ולאח הוענקו ארבע נקודות זיכוי בגין שני אחים.

מכאן, שעוד לפני פרסום חוזר מבהיר, במקרה שאחד האחים של נטול היכולת הוא אפטרופוס, והוא (האפטרופוס) תומך בנטול היכולת כלכלית - אזי הוא זכאי לנקודות זיכוי כהורה מכוח [סעיף 45 לפקודה](#).

כעת נותר לתקן דוחות עד שש שנים אחרונות, לפי [הילכת דניאל שחר \(ע"א 3602/97\)](#).

זיכוי על תרומות למוסד ציבורי מאושר

הזיכוי על תרומות בשיעור 35% מסכום התרומה, שנתרמו למוסדות ציבוריים מאושרים, יינתן, אם סכום התרומות עלה מעל סך 300 ש"ח בשנת 2009.

הזיכוי יינתן מסכום כולל של תרומות, שאינו עולה על 30% מההכנסה החייבת, או שאינו עולה על סכום מרבי בסך 7,500,000 ש"ח בשנת 2009, לפי הנמוך מביניהם.

הזיכוי בשל התרומות, והניכוי בשל השתתפות במימון מחקר ופיצוח, לא יעלה על 50% מההכנסה החייבת, לפני הניכוי, בשל השתתפות במחקר ובפיתוח.

במסגרת תיקון 147 לפקודת מס הכנסה, הותאמו ההוראות בנוגע לזיכוי מהמס וזאת לאור השינויים שחלו בהוראות ניהול ספרים. לכן, חבר-בני-אדם יזוכה בגין תרומות בשיעור מס החברות (ולא 35% כפי שהיה נהוג עד כה), מסכום התרומה בפועל ובמגבלות האמורות. כלומר בשנת המס 2009 - 27%.

הערת הכותב: הסכומים לגבי שנת המס 2009 עברו בקריאה שנייה ושלישית.

הטבות לבעלים וליזמים

תיעוד - לאימות פעולות

בשל החשיבות הרבה המיוחסת לקיום מסמכים ולפרוטוקולים בכתב, אשר מסדירים את היחסים והעסקאות בין בעלי המניות ומנהלי החברות לבין חברותיהם, וכדי לסכל כל טענה של מלאכותיות - יש להקפיד שכל עסקה בין צדדים קשורים תבוסס על מסמכים נאותים.

בתי המשפט עסקו בנקודה זו; ולהלן דוגמות אחדות מתוך הפסיקה:

א. בע"ש 740/84, מילצקי חברה קבלנית בע"מ נגד מנהל המכס ומע"מ:

"... רישום כדי שיהיה אמין על שלטונות המס ועל ביהמ"ש צריך להיעשות במועדו הנכון. עצם עשייתו של הפרוטוקול במועד שנעשה מעיד שכל כולו לא היה אלא פיקציה מלאכותית."

ב. בעמ"ה 234/88, מרכז רמיר בע"מ נגד פקיד שומה למפעלים גדולים, קבע כב' השופט פלפל:

"אכן רשאי אדם לפעול במסגרת משפטית שבחר לעצמו, דהיינו שהוא רשאי לנהל את עסקו גם באמצעות תאגיד, אך ניהול עסקים במסגרת כזאת מטיל גם הגבלות הנובעות מהחוק או מהנוהג המסחרי המקובל. חברה בע"מ חייבת לדווח לרשם החברות, לנהל חשבונות מבוקרים על ידי רואה חשבון וכו', ומשתמע מכך כי הסכמים חשובים חייבת חברה בע"מ לערוך בכתב. חובה זו קיימת גם ביחסי החברה עם מנהליה או בעלי מניותיה השולטים בה, והיא חלה ביתר שאת כשמדובר בהסכם בין שתי חברות שהשליטה בהן הינה בידי אותו אדם או בידי אותם בני-אדם, כי אז החובה לנסח בכתב את עסקותיהן הינה כפולה ומכופלת."

ג. בע"א 414/87, פקיד שומה למפעלים גדולים נגד החברה לפיתוח קריית נורדאו בע"מ, קבע בית המשפט:

"המסקנה, כי קיימת נאמנות ו/או שליחות בין החברה לבעלי מניותיה, הושתתה על שני נדבכים מרכזיים:

(א) איזכור קיומה של נאמנות בין החברה לבעלי מניותיה במסמכים שונים.

(ב) ניתוח מהות היחסים בין החברה לבעלי מניותיה."

ריבית להלוואות בעלים

לפי סעיף 16ב לפקודת מס הכנסה, הותקנו תקנות לפטור ממס את הפרשי ההצמדה בהלוואות בעלי שליטה. לולא תקנות אלה היו הפרשי ההצמדה, אשר משלמת חברה לבעלי השליטה בה, חייבים במס.

מטרת התקנות היא למנוע מימון סיבובי, אשר לפיו בעלי שליטה השקיעו את כספם בפיקדון בנקאי נושא הצמדה ופטור ממס. הפיקדון שימש גם ערבות לבנק למתן הלוואה לחברה. במהלך השנים היו טענות רבות כלפי תקנות אלה ונוסחיהן המגבילים. תקנות מס הכנסה (פטור ממס על הפרשי הצמדה בשל יתרה מזכה של בעל שליטה), התשנ"ח-1998, באות לתקן חלק מעיוותים אלה.

יתרון הגדול של תקנות אלה הוא בפשטותן. אין נדרשים הסכמים פורמליים ותקופות הלוואה מינימליות וסכומי מינימום, אלא מתייחסים בהן אל יתרות החשבונות של בעל השליטה, אשר בפנקסי החשבונות של החברה כמות שהן. התקנות דנות בכלל בעלי השליטה, ולא רק באלה השולטים בחברות מעטים.

משכורת, דמי ניהול ומענקים לבעלי שליטה

משכורת

כדאי לשלם משכורת בסכום מתאים למנהל בעל שליטה בחברה הנמצאת בהפסדים, אם צופים שההפסדים יקוזזו בשנים הקרובות. הסיבה לכדאיות זו היא מיצוי מלוא נקודת הזיכוי, הניכויים והזיכויים, ושיעורי המס הנמוכים של בעל השליטה. אין לשכוח כי פקיד השומה דורש לפרט בטופס 1214 את סכום המשכורות שחולקו לבעלי שליטה בחודשים ינואר-ספטמבר, אוקטובר-דצמבר, של אותה שנת מס.

פקיד השומה נעזר בנתון זה, כדי לקבוע את עמדתו בעת בקשת החברה לביטול מקדמות ו/או להקטנת מקדמות בשנת המס שלאחר מכן. לפיכך, רצוי לערוך חלוקת משכורת לקראת סוף חודש ספטמבר, כדי לצמצם סטיות בין ממוצע המשכורות שחולקו לבעלי שליטה בחודשים ינואר-ספטמבר לבין ממוצע המשכורות שחולקו בחודשים אוקטובר-דצמבר.

יש לזכור כי פקיד השומה רשאי שלא להכיר בהוצאה שלא נוכה ממנה מס במקור. נקבע במפורש כי יש לנכות מס בשיעור 50% משכר דירקטורים בחברה.

בפסק דין עמ"ה 101/99, עבאס נגד פקיד השומה עכו, מיום 4.7.2001, קבע כב' סגן הנשיא, השופט ד"ר ד' ביין, כי הערעור מעלה, בין היתר, את השאלה של הסבת משכורות שני הילדים. המשיב טוען כי היות ששני הילדים היו מתחת לגיל 20, הרי מכוח סעיף 83 לפקודה קמה חזקה כי המשכורות הוסבו למערער. המערער עשה כן משום שביקש לשלם מס לפי מדרגות מס, שהן נמוכות ממדרגות המס שהוא היה משלם אילו המשכורות היו משולמות על שמו.

לדעת בית המשפט, אכן מטרת סעיף 83 לפקודה היא להילחם במשיכת משכורות של נישום על שם ילדיו, כדי להשיג שיעורי מס נמוכים מן הרגיל.

עם זאת, השאלה תיבדק על פי שני הקריטריונים להלן:

- א. האם אכן עבדו שני הילדים בחברה? מחומר הראיות עולה כי אכן הבן עבד כעובד החברה מסיום לימודיו בבית הספר, בגיל 16, ועד לגיוסו לצבא; והבת שימשה בחברה בעבודות מזכירות.
 - ב. לולא הוצאו המשכורות על שם שני הילדים, האם היה המערער מקבל משכורת שהיא גבוהה משקיבל? אף על פי שהמערער היה רשום כמנהל בחברה, נראה כי בפועל את החברה ניהלו ארבעת ילדיו הגדולים של המערער, והוא היה מעין "מנהל כבוד".
- לכן, יש לקבל את טענת המערער בשאלה זאת של הערער, ולקבוע כי המשכורות שנמשכו לטובת שני הילדים אכן שולמו על עבודתם בחברה.

דמי ניהול

- תשלום "דמי ניהול" בכלל, ובין חברות קשורות בפרט, הפך בשנים האחרונות למכשיר שימושי במשק הישראלי.
- על פי רוב - תאגיד, המשלם דמי ניהול, הוא משלם בעבור שירותי ניהול, אשר ניתנים לו מאת "תאגיד מנהל". התאגיד המנהל יכול ללבוש צורות שונות. למשל: יכול התאגיד המנהל להיות חברת החזקות, אשר בה ממוקם מטה ההנהלה, וחברת החזקות זו נותנת את שירותי הניהול באמצעות מנהליה לחברות הבנות המסונפות בקבוצה; וכן, יכול התאגיד המנהל להיות חברת ניהול לכל דבר ועניין.
- בד בבד, התפתחו הסכמי דמי הניהול כמכשיר לווטיות חבויות המס בדרכים אחדות:
- העברות של רווחים (הנובעים מהכנסות דמי ניהול) לחברה, שיש לה הפסדים עסקיים.
 - משיכת רווחים לחוץ לארץ כדמי ניהול.
 - משיכת הכנסות לתאגידיים, אשר שיעורי המס בהם הם מוגבלים.
- ויש עוד דרכים בעניין האמור לעיל, בדבר וטיות חבויות המס.
- רשויות המסים מנסות להתחקות אחר תשלום דמי הניהול, כדי לבחון: אם תשלומי דמי הניהול שולמו תמורת שירותי ניהול שניתנו בפועל; או שמא מדובר בתשלומים, אשר מלבד סיווגם/הימצאותם תחת הכותרת "דמי ניהול" אין ביניהם ובין מתן שירותי ניהול ולא כלום. ההוצאה על דמי ניהול תוכר רק בעבור שירותי ניהול שניתנו בפועל.
- שיעור ההוצאה יעמוד, לפי הנדרש, לצורכי ייצור הכנסה.
- קביעת דמי ניהול כפונקציה מהרווח או מהמחזור אינה פוסלת את התרת ניכוי ההוצאה.
- כדי לעמוד בתנאים אלה יש להיערך בהתאם לזאת וללוות הסכמים לאספקת שירותי ניהול בחוזים בכתב, בעיקר בין צדדים קשורים.

מצוין בזה, כי הפסיקה קבעה שדמי ניהול עשויים להיות הכנסה מעסק אקראי, ושמהם אפשר לקזז הפסדים אצל מקבלם.

לעניין דמי ניהול, כדאי לזכור כי בפסק דין בעניין "ארגורן ניהול בע"מ" ובעניין "איבוקו בע"מ" קבעה כב' השופטת ברכה אופיר-תום כי:

- התנאי הראשון להתרת ההוצאה בנסיבות כמתואר הוא עמידתה של החברה, מקבלת השירותים, בנטל להוכיח, כי עסקת הניהול אמיתית היא, וכי נבעה מצורך אמיתי שלה לקבלה דווקא מאותו יעד, שאליו פנתה לצורך כך.
- תנאי נוסף להכרה בהוצאות ההנהלה, בנסיבות כאמור, הוא הצבעה על רציונאל כלכלי העומד בבסיס העסקה; ותנאי מהותי נוסף הוא הצגת מסמכים ותיעוד, המאששים את העדויות שהובאו בבית המשפט מפי עדים בעלי עניין.
- ואחרון התנאים הוא הצורך בהצבעה על סבירות היקפה של ההוצאה ועל עמידותה בפרופורציה ראויה, לעומת השירות שהעניקה החברה האחרת.

כדי שדמי הניהול יוכרו כהוצאה לצורך מס הכנסה, וכדי להקטין את החשיפה לאפשרות של רשויות מס הכנסה לטעון כי מדובר בעסקה מלאכותית, מומלץ להיערך בהתאמה ולנהוג על פי העקרונות שגובשו בפסיקה כדלקמן:

- א. עריכת הסכם חתום, מראש ובכתב, בין הצדדים, אשר קובע את החובה לתשלום דמי ניהול ואת סכומם.
- ב. עריכת תיעוד תקופתי על השירותים שיינתנו במסגרת הניהול.
- ג. תשלום תקופתי בשיק או בהעברה בנקאית בסכום סביר של דמי הניהול, אשר ניתן רק על שירותי ניהול שניתנו בפועל.
- ד. אין להתיר ניכוי הוצאות בסכום העולה על הדרוש לצורכי ייצור ההכנסה.
- ה. אפשר לקשור את דמי הניהול כפונקציה מהרווח.
- ו. כאשר את דמי הניהול משלם תאגיד מרוויח לתאגיד מפסיד, עלולות רשויות המס לטעון כי מדובר בעסקה מלאכותית.

מענקים

תשלום מענקים לבעלי שליטה בחברות הוא דרך מקובלת להקטנת רווחים, או חובות בעלי השליטה המחויבים בריבית רעיונית לפי סעיף 3(ט) לפקודה, ולכן גם - להקטנת מקדמות. מי שרוצה לנקוט צעד כזה, גם למטרת הקטנת מקדמות, חייב להזדרז, ואפשר שאפילו השנה איחר את המועד. שלטונות מס הכנסה מחמירים בנושא, ויש אצלם נטייה שלא להכיר בכך לגבי קביעת המקדמות בשנה הבאה.

בחברה, המנהלת את פנקסי חשבונותיה לפי בסיס מצטבר, אפשר לשלם עד יום 31 במארס 2010 תשלומי הוצאות בגין שנת 2009 - רק אם המס שנוכה במקור מתשלומים אלה, הועבר אל פקיד השומה, בצירוף ריבית בשיעור 4% והפרשי הצמדה מתום שנת המס ועד מועד הניכוי, ורק אם בעל השליטה יכלול את הסכומים האמורים בדוח על הכנסותיו לשנת המס 2009.

הסבת רווחים

סעיף 86 לפקודת מס הכנסה קובע כי אם עסקה היא מלאכותית או בדויה, אפשר להתעלם ממנה ולשום את הנישום בהתאם לכך. פירוש הדבר הוא כי כאשר עורכים תחזית לקראת השנה הבאה ומגלים כי יש רווחים, יש להיזהר ממהלכים שיתפרשו כעסקה מלאכותית. כלומר, יש להיערך לשימוש חוקי ברווחים.

הזרמת רווחים מחברה מרוויחה לחברה מפסידה היא אפשרות טובה, אם היא נעשית במסגרת החוק. אם לא כן, ייחשב הדבר לעסקה מלאכותית.

חלוקת דיווידנד

סוף שנה הוא הזמן לבדוק אם להשאיר את ההכנסה בעסק (בחברת מעטים) או לחלקה לבעלי המניות. חלוקת הרווח תשפיע על חבות המס של החברה ושל בעלי המניות, ועל תזרים המזומנים. בחלוקה - יש להתחשב בסכום המשוער של ההכנסה החייבת בשנת 2008, במשכורת ששולמה לבעל המניות, במקדמות ששולמו ובמס שנוכה במקור.

יש להחליט האם לחלק רווחים, ואם כן - למי; האם לשלם דמי ניהול; האם לשלם דיווידנד; והאם לשלם דמי שכירות על נכסים.

יש לזכור את חובת ניכוי מס במקור מכל תשלום לבעלי המניות ולעובדים.

אפשר לשלם בונוס גם עד חודש מארס 2010. ואולם, אם כך אמנם ייעשה - יהיה צורך לשלם גם הפרשי הצמדה. מובן שמקבל הרווח/הבונוס חייב לכלול אותו בדוח על הכנסתו לשנת 2009.

חברה שתחלק רווחים בשנת 2009, צריכה לתכנן את צורכי המימון שלה בעתיד. לכן, יש להתחשב ביתרות של בעלי המניות, בהלוואות לעסק וכד'. חברה (גם יחיד) שביקשה להקטין את המקדמות במשך השנה ושהתברר בעת הגשת הדוח השנתי לשנת 2009 כי ההקטנה לא הייתה מוצדקת, תתחייב בתשלום ריבית והפרשי הצמדה לחצי שנה כ"קנס". אם זה המצב - כדאי לחלק רווחים לבעלי המניות, כדי להימלט מתשלום ה"קנס".

לתשלום בונוס בסוף שנת המס אין השפעה על המקדמות בשנת 2010, היות שרשויות המסים ינטרלו את התשלום החריג ויבדקו את פריסת התשלומים לבעלי השליטה לכל אורך שנת המס.

ראו בנוסף את הפרק העוסק בחוק ההתייעלות, שבו מפורטים תנאים לחלוקת דיוידנד ותשלום מס בשיעור 12%. כמו כן ראו את הפרק בנושא קיזוז הפסדים.

הרפורמה במיסוי הישיר

תכנוני מס החייבים בדיווח

נוסף על הגשת דוח שנתי קיימת חובה בהגשת דוח, שכולל תכנוני מס החייבים בדיווח. ייתכן שפקיד השומה יוציא שומה פרטנית על תכנון המס, ולא על כל הדוח השנתי.

כיום יש תקנות במס הכנסה ובחוק מע"מ בדבר תכנון מס החייב בדיווח. במס הכנסה נחקקו תקנות מס הכנסה (תכנון מס החייב בדיווח)(הוראת שעה), התשס"ז-2006 (להלן בפרק זה: "התקנות").

תחולת התקנות היא על פעולות שיתבצעו בשנות המס 2007-2009. נמליץ לקרוא את התקנות ולראות איזה מן הצדדים אמור לדווח על הפעולה. לעת עתה לא הוארכה תחולת התקנות מעבר לשנת 2009.

להלן נפרט כמה תכנונים:

1. תשלום דמי ניהול מאדם לקרובו בסכום כולל של 2 מיליוני ש"ח, והכול אם בגין התשלום האמור פחתה חבות המס של המקבל.
2. מכירת נכס לקרוב שנוצר בה הפסד בסכום של 2 מיליוני ש"ח, שקוזז כולו או חלקו משנת המכירה, או עד 24 חודשים ממועד המכירה.
3. מכירת נכס, לאחר שהנכס הועבר למוכר בפטור, או שהנכס נמכר ויצר הפסד בסכום של 2 מיליוני ש"ח הניתן לקיזוז.
4. מכירת נכס, לאחר שהנכס הגיע בפטור ממס ונמכר בתוך שלוש שנים, וכנגד הרווח שנוצר קוזז הפסד בסכום, שלא פחת מ-2 מיליוני ש"ח.
5. מחילת חוב לקרוב, בתנאי שהמחילה היא בסכום של 1 מיליון ש"ח לפחות, ובעקבות המחילה פחת סכום החבות במס.
6. סגירת חוב של בעל עניין מהותי בסכום של 1 מיליון ש"ח ברבעון האחרון של השנה, ומשיכתו מיד בתחילת הרבעון של השנה שלאחר מכן.
7. רכישת אמצעי שליטה בחברה והמחאת הלוואות בעלים של מוכר המוניות לרוכש המניות.
8. רכישת 50% ממניות החברה במהלך תקופה של 24 חודשים, אם לחברה הנרכשת יש הפסד של 3 מיליוני ש"ח.

9. רכישת 25% מהון המניות של חברה זרה שאינה מדינה גומלת, אם שיעור המדינה הזרה הוא פחות מ-20%.
10. רכישת חברה זרה במדינה שאינה גומלת, שמרבית נכסיה בישראל וכו'.
11. תשלום מחברה משפחתית לבעל מניות מייצג, שבעקבות התשלום נוצר הפסד לבעל המניות המייצג.
12. עסקת תמורות במקרקעין.
13. קבוצות בנייה.
14. החזקה של מלכ"ר או של מוסד כספי של עוסק, וההפך. בתקנות יש פירוט על מי שאמור לדווח על התכנון. כאמור, יש קנס בגין אי הגשת דיווח.
הקנס בגין תכנון מס, החייב דיווח, יהיה כמובן המס שרצו לחסוך, ונוסף על כך 30% מחיסכון המס שרצו להרוויח.
לפיכך נדגיש את חשיבות הנושא המיוחד החל משנת 2007.

שינויי חקיקה וחיידושי פסיקה בשנת 2009

לקראת סיומה של שנת המס 2009 ותחילתה של שנת המס 2010 נסקור להלן את שינויי החקיקה שבוצעו במהלך שנת המס 2009 בתחומים מס הכנסה ומס ערך מוסף, וכן את שינויי החקיקה שיהיו בתחולה משנת המס 2010. כמו כן נסקור במאמר זה את חיידושי הפסיקה שניתנו בשנת 2009 בתחומים אלה.

מס הכנסה - שינויי חקיקה

בטרם התאוששנו מתיקון 168 לפקודה מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961 (להלן: "הפקודה") מחודש ספטמבר 2008, תיקון ששינה את המיסוי על העולה החדש והתושב החוזר הוותיק, קיבלנו את תיקון 169 לפקודה שבא בעקבות המשבר הכלכלי העולמי, ואת תיקון 170 לפקודה שבא בעקבות הילכת ורד פרי. ואולם, התיקון הגדול והמשמעותי מכולם הוא תיקון 171 לפקודה, שידוע כתיקון עקיף לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 (להלן: "חוק ההתייעלות").

תיקון 168

[תיקון 168](#) שינה את הפטור ממס לעולים חדשים שהיה למשך 5 שנים ממועד שהנישום עלה לארץ, על הכנסות מריבית, מדיווידנד, מקצבה, מתגמולים או מדמי שכירות, מנכס שהיה בבעלותו לפני שעלה לארץ ונרכש בתקופה שלא היה תושב הארץ, ואף את הפטור למשך 4 שנים על הכנסות מעסק בתנאי שהעסק היה בידי הנישום במשך 5 שנים לפני שעלה לארץ.

הפטור באופן כללי הוארך למשך 10 שנים על הכנסות מכל המקורות המנויים בסעיפים [2](#), [2א](#), ו-[3](#) לפקודה, שהופקו או שנצמחו מחוץ לישראל או שמקורן בנכסים מחוץ לישראל. פטור דומה מוענק ל"תושב חוזר ותיק" (מי שחזר לאחר 10 שנים שבהן שהה בחו"ל, אולם מי ששב לארץ בשנים 2007-2009 יכול וישהה בחו"ל במשך 5 שנים). טרם התיקון הוגדר תושב חוזר כך: מי ששהה בחו"ל במשך 3 שנים. דהיינו, הקלה משמעותית לעולים חדשים ותושבים חוזרים ותיקים.

[תיקון 169](#)

[סעיף 9\(15ד\) לפקודה](#) מעניק פטור ממס על ריבית, דמי ניכיון והפרשי הצמדה המשולמים על איגרת חוב הנסחרת בבורסה בידי תושב חוץ, בתנאי ששולמה החל מתחילת שנת 2009. [סעיף 97\(ב1\) לפקודה](#) - בוטל.

[סעיף 97\(ב2\) לפקודה](#) מעניק פטור ממס על רווחי הון במכירת ניירות ערך הנסחרים בבורסה בישראל. [סעיף 97\(ב3\) לפקודה](#) מעניק פטור ממס על רווח הון במכירת נייר ערך של חברה תושבת ישראל, או במכירת מניה של חברה זרה שרוב נכסיה הם זכויות במישרין או בעקיפין לנכסים הנמצאים בישראל שהפיק תושב חוץ.

[סעיף 126א לפקודה](#) עוסק בדיווידנד שקיבלה חברה ישראלית ממקור שאינו בישראל, ששולם על ידי חברה זרה, ושולם בגינו מס בשיעור 5%. יש תנאים לתחולת הסעיף. מטרת תיקון 169 לעודד כניסת כסף מזומן למעגל הכספים בישראל, מתוך מטרה שישמש להשקעות נוספות. יצא חוזר מקצועי של רשות המסים כדי להבהיר סעיף זה.

[תיקון 170](#)

עקב הפסד רשות המסים [בפס"ד ורד פרי](#) והכרה בניכוי של הוצאה שאינה אינצידינטלית לעסק ויישום על כלל הנישומים, שנקבע כי יותר להם ניכוי הוצאות שמירה על ילדים קטנים, מקדים מס הכנסה ומעביר שינוי חקיקה ואוסר בניכוי הוצאה כאמור והוצאה דומה - ראו [סעיף 32\(1\) לפקודה](#). במקביל מוענקות לאמהות עובדות נקודות זיכוי נוספות - ראו [סעיפים 40\(ב1\) ו-66\(ג3\) לפקודה](#). מדובר בשינוי מרחיק לכת, הן לפסיקה והן החקיקה.

[תיקון 171](#)

בעקבות חוק ההתייעלות שונו כמה נושאים בפקודה:

[שיעורי מס](#)

הופחתו שיעורי המס על הכנסה מיגיעה אישית ועל הכנסה שאינה מיגיעה אישית - ראו [סעיף 121](#)
[לפקודה](#). ההפחתה בתחולה משנת 2010 ועד שנת 2016.

באופן דומה הפחיתו את שיעור מס החברות מ-25% בשנת 2010 ועד 18% בשנת 2016.

דיווידנד בשיעור 12%

מדובר על עודפים שנצברו בחברה עד תום שנת 2002. מקבל הדיווידנד צריך שירכוש את המניות עד תום שנת 2002. חלוקת הדיווידנד אמורה להיות על בסיס מזומן מחדש אוקטובר 2009 ועד סוף חודש ספטמבר 2010 (על פי הוראת רשות המסים, תפורסם טיוטת חוזר שבו צפויה להינתן הקלה אף ליתרות חובה ממשיכות בעלים מחברה החל משנת 2006).

תנאי נוסף למס מופחת בשיעור 12% הוא שהכנסות מקבל הדיווידנד בשנים 2007-2008 (הכנסות מעבודה, דמי ניהול, הפרשי הצמדה או ריבית) בממוצע לא פחתו מההכנסות האמורות בשנים 2012-2009. משווים את ההכנסות האמורות בהתעלם מחלוקת הדיווידנד. בטיטת החוזר צפויות הקלות במקרים שבהם יש סיבה לירידה ברמת ההכנסות בשנים המאוחרות.

עולים חדשים ותושבים חוזרים

במסגרת תיקון 168 לפקודה יש הקלות לעולים חדשים ולתושבים חוזרים ותיקים. ההקלה החלה להיות ממומשת לקראת תום השנה. ניתנה אפשרות לשר האוצר להאריך את תקופת ההקלה בעוד 10 שנים. טופס 6111 יהפוך לטופס שצריך להגישו באופן מקוון.

קופות גמל

הוענקו הקלות מכוח [סעיף 9\(2\) לפקודה](#) בגלל משבר בשוק המוסדיים. בנוסף הוענק פטור למוטבים בקופות גמל. יש פטור ממס על הכנסות מימון שנבעו מהפקדות לשנים 2003-2007, ונמשכו כדין. תחולת התיקון על משיכה כדין מקופת גמל לתגמולים שתבוצע החל מיום 1.7.2009.

מס הכנסה - פסיקה חדשה

1. [בן עוז שמואל](#) - גידול במשכורת במקום משיכת דיווידנד מיום שהנישום הפך לנכה הוא לגיטימי וחוקי. הכול בהנחה שבעבר משך הנישום, לדוגמה, 70 כשכר ו-30 כדיווידנד, וכעת (לאחר שנהיה נכה) מושך 100 כשכר.
2. [אדם ידיד](#) - יש אפשרות לעובד מס הכנסה לבטל קנס מינהלי במקרים מסוימים.
3. [לס, שקורי, מלכיאלי](#) - חישוב נפרד. פסק הדין בעניין לס מאמץ את הפסיקה הישנה (לפי הילכת קלס). בפסק דין שקורי קובע כב' השופט מגן אלטוביה כי ניתן לבצע חישוב נפרד לבני הזוג לפי מבחן הנחיצות והסבירות. בפסק דין מלכיאלי דוחה השופט אלון את דעתו של השופט אלטוביה,

וקובע כי על המחוקק לשנות את החקיקה וכי לבית המשפט אין סמכות לשנות את הכללים שנשתרשו בפסיקה.

4. **אלישע** - פסק הדין אלישע מסדיר מושג חדש - "הוצאה רעיונית". באותו מקרה, שחיקת פיקדון בבית אבות לא חויבה במס בידי בית האבות. ייתכנו מקרים שבהם תהיה חבות במס.
5. **ליאור ארדיטי** - ייתכנו מקרים שבהם אדם מופנה לוועדה לקביעת נכות הן על ידי המוסד לביטוח לאומי והן על ידי רשות המסים (מס הכנסה). יש מקום לקבל את עמדת הוועדה של הביטוח הלאומי, ולא להזדקק לתוצאות הוועדה של רשות המסים.

מס ערך מוסף - שינויי חקיקה

התיקון המשמעותי ביותר בחוקי המס הוא **תיקון 37 לחוק מס ערך מוסף**, התשל"ו-1975 (להלן: "חוק מע"מ"). התיקון האמור בוצע בעקבות חוק ההתייעלות.

חלק מהשינויים בתחולה משנת 2010, חלק משנת 2011 וחלק משנת 2012. להלן נסקור את השינויים בתחולה משנת 2010.

עיקר השינויים נובעים ממלחמתה של רשות המסים בתופעת החשבונות הפיקטיביות. נסקור את השינויים בעקבות המלחמה בחשבונות הפיקטיביות וכן את השינוי בדיווח של איחוד העוסקים.

עוסק שבשנת 2008 מחזור עסקאותיו עלה על 4 מיליון ש"ח והיה חייב לנהל את חשבונותיו לפי השיטה הכפולה, יגיש דוח נוסף החל משנת 2010. הדוח הנוסף יוגש בתוך 15 יום ממועד הגשת הדוח התקופתי או במועד מאוחר יותר שיורה המנהל.

בדוח הנוסף יש לפרט את החשבונות שהמועד להוצאתן חל בתקופת הדוח התקופתי, וכן את חשבונות המס שהוצאו אף אם המועד להוצאתן טרם הגיע, הנכללות בדוח התקופתי, ואת רשימוני הייבוא הנושאים את שמו של העוסק, שהותרו בתקופת הדוח התקופתי.

בדוח יש לציין את שמו של נותן החשבונות, וכן למי ניתנה כולל מס' עוסק מורשה של מקבל החשבונות. ראו בפרק של פנקסים ודוחות בחוק מע"מ, ובעיקר סעיף 67 לחוק מע"מ.

מלכ"ר שמעסיק יותר מ-600 עובדים המדווחים בטופס 126 בשנת 2009, וכן מוסדות כספיים, ידווחו כאמור החל מחודש יולי 2010.

מלכ"ר ומוסד כספי ידווחו במועד הגשת הדוח התקופתי.

רשות מע"מ דורשת לרשום את מספר הקונה בכל חשבונות החל משנת 2010.

סעיף 71א לחוק מע"מ מעגן את דרישת מע"מ מכל אחד מהעוסקים שנרשמו באיחוד עוסקים לדווח על עסקאותיו, לרבות עסקאות שעשה עם עוסקים אחרים מהאיחוד. הדרישה היא החל מהדוח לשנת 2009.

מס ערך מוסף - פסיקה חדשה

בפסיקה בנושא מע"מ אפשר לציין את **פס"ד גזית**, בדבר קיזוז מס תשומות במקרה של חברת החזקות ופעילות בחו"ל. מדובר בפסק דין חדשני שכעת מוגש עליו ערעור לבית המשפט העליון.

שינוי לטובה באפשרות לקבל החזר על בלו ברכישת סולר

ברצוננו להזכירכם כי האפשרויות לקבל החזר בלו על רכישת סולר הורחבו. עקב שינוי חקיקה שנעשה **בצו הבלו על דלק (פטור והישבון)**, התשס"ה-2005, הורחבו האפשרויות שבהן עוסק יכול לקבל חזרה בלו ברכישת סולר.

1. בעבר עוסק היה יכול לקבל החזר רק אם הסולר שימש ל"ציוד", כהגדרתו בסעיף 1 לחוק רישום ציוד הנדסי, התשי"ז-1957 [להלן - "חוק רישום ציוד הנדסי"], ובלבד שנמסרה לגבי הציוד הודעה שנתית כאמור בסעיף 5 לחוק רישום ציוד הנדסי, ושולמה האגרה לפי תקנה 5 לתקנות רישום ציוד הנדסי, התשי"ט-1959 [להלן - "תקנות רישום ציוד הנדסי"].

כיום, לאחר התיקון, אין צורך שתימסר הודעה מכוח סעיף 5 לחוק רישום ציוד הנדסי. כיום מספיק שהציוד נבדק, נמצא כשיר לתנועה וניתנה הודעה על כך מאת מוסך מורשה בהתאם לתקנה 280(ב)(2) לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961 [להלן - "תקנות התעבורה"], וכן שולמה אגרה לפי תקנה 5 לתקנות רישום ציוד הנדסי.

2. התווספה אפשרות לקבל החזר בגין סולר ששימש "רכב עבודה", כהגדרתו בפקודת התעבורה [נוסח חדש], שמשקלו הכולל המותר עולה על 4.5 טונה (הגדרת "רכב עבודה": "רכב שציוד עובדה מורכב עליו באופן קבוע, או שמבנהו עשוי לביצוע עבודה, ואינו מיועד להובלת משא או להסעת נוסעים").

3. הוספה אפשרות לקבל החזר בגין רכישת סולר שמשמש למכונה ניידת, כהגדרתה בפקודת התעבורה, שמשקלה המותר הכולל עולה על 3.5 טונה והיא משמשת לצורכי חקלאות אלה בלבד: איסוף, קטיף או קציר של יבול, ערבול מזון לבעלי חיים, ערבול פסולת חקלאית או ריסוס. "מכונה ניידת" הוגדרה כרכב מנועי, שלפי מבנהו הוא מיועד לביצוע עבודות ואינו מיועד לגרירה. יש הקלות נוספות לגבי מכונה ניידת, כגון הקלה ברישום ברישיון הנהיגה וכו'. נדגיש כי מדובר בהקלה מהותית. עד השינוי, רכב שלא היה רשום במשרד הרישוי לא היה זכאי להחזר בגין רכישת סולר ששימש לפעילותו.

4. ניתן לקבל החזר גם בגין רכב מסחרי אחד ורכב מסחרי בלתי אחד, כהגדרתם בתקנות התעבורה, המוגן נגד ירי ויש עליו רישיון להסעת נוסעים בשכר.

תחולת השינויים בהגדרות בסעיפים 2-4 היא מיום 1 בספטמבר 2006.

אחת מן הבעיות שבהן נתקלים עוסקים, שלא ידעו על שינוי התקנות, היא שהחזר בלו בגין רכישת סולר ניתן לקבל עד שישה חודשים מיום שהוצאה החשבונית בגין רכישת הסולר. כך מצוין בסעיף 9 לחוק הבלו על הדלק, התשי"ח-1958. גם על בעיית ההתיישנות ניתן להתגבר על ידי הפעלת חוק מסים עקיפים (מס ששולם ביתר או בחסר), התשכ"ח-1968.